

Sudjelovanje roditelja u obrazovanju djeteta

Orlić, Stella

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:524079>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

DIPLOMSKI RAD

**SUDJELOVANJE RODITELJA U
OBRAZOVANJU DJETETA**

STELLA ORLIĆ

Split, 2021.

Odsjek za Učiteljski studij

Učiteljski studij

Obiteljska pedagogija

SUDJELOVANJE RODITELJA U OBRAZOVANJU DJETETA

Studentica:

Stella Orlić

Mentorica:

doc.dr. sc. Anita Mandarić Vukušić

Split, srpanj 2021.

ZAHVALA

Zahvaljujem se svojoj dragoj mentorici doc. dr. sc. Aniti Mandarić Vukušić, na posvećenom vremenu i iznimnoj ljubaznosti, prijateljskom pristupu i stručnoj pomoći pri izradi diplomskog rada.

Zahvaljujem se svojim prijateljima koji su me vjerno pratili sve ove godine, a posebno kolegici Miji Mitrović-Matić na podršci i pomoći.

Od srca se zahvaljujem svojim roditeljima i sestri na bezuvjetnoj ljubavi, podršci i poticaju.

Hvala što ste uvijek vjerovali u mene i bili moj vjetar u leđa.

Naposljedku, zahvaljujem se sebi jer nikada nisam odustala.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Roditeljstvo	3
2.1. Majčinstvo i očinstvo	3
2.2. Kompetentan roditelj.....	6
2.3. Roditeljstvo u različitim životnim razdobljima roditelja	8
2.4. Pretjerane ambicije roditelja – uzroci i posljedice	9
3. Roditeljski odgojni stilovi.....	11
4. Školski uspjeh djeteta.....	15
4.1. Odgoj i obrazovanje u suvremenom demokratskom društvu	15
4.2. Roditeljska uključenost u obrazovanje djeteta	15
4.3. Prava i odgovornosti djeteta	18
5. Znanstveno-istraživački rad – Sudjelovanje roditelja u obrazovanju djeteta	20
5.1. Cilj i hipoteze istraživanja	20
5.2. Metodologija istraživanja	20
5.2.1. Uzorak istraživanja	20
5.2.2. Istraživački instrument	20
5.2.3. Analiza podataka.....	21
5.3. Rezultati i rasprava	21
5.3.1. Prvi dio anketnog upitnika – socio-demografski podatci o ispitanicima	22
5.3.2. Drugi dio upitnika – roditeljsko ponašanje	30
5.3.3. Treći dio upitnika – uključenost roditelja u školske obveze njihove djece.....	40
6. Zaključak	49
7. Literatura.....	51
Sažetak.....	55
Abstract	56
Prilozi	57

1. Uvod

Predmet je diplomskog rada sudjelovanje roditelja u obrazovanju djeteta. Odgoj djeteta zahtjevan je i složen proces, a dodatno ga otežava činjenica da ne postoji jedan ispravni model odgajanja koji roditelji trebaju slijediti. Upravo stoga se javljaju problemi na tom području jer roditelji često nisu adekvatno pripremljeni na tako važnu životnu ulogu. Naime, roditelj priprema svoje dijete za odraslu dob i samostalan život, razvija djetetov karakter te zahtijeva od djeteta da se ponaša u skladu s vrijednostima i običajima društva u kojem živi. Mnogi roditelji ne znaju kako kvalitetno pristupiti odgoju djeteta, a često im nedostaje energije i vremena. Osim toga, u odgoju djeteta teško je pronaći odgovarajuću mjeru. Roditelji teško određuju granicu u odgoju djeteta, odnosno kada i u kolikoj mjeri postavljati nadzor, kako postaviti određena pravila i sl. U skladu s time roditelji imaju i različite pristupe kada je u pitanju njihovo sudjelovanje u djetetovu obrazovanju. Cilj je diplomskog rada analizirati sudjelovanje roditelja u obrazovanju djeteta, odnosno na temelju provedenog anketnog istraživanja utvrditi u kojoj mjeri i kako roditelji sudjeluju u djetetovu obrazovanju te jesu li pojedini čimbenici, kao što su spol i stupanj obrazovanja povezani s roditeljskim sudjelovanjem u djetetovu obrazovanju.

Diplomski rad sadrži sedam poglavlja. Prvo je poglavlje rada uvod u kojem se analiziraju predmet i cilj diplomskog rada te njegova struktura. Drugo poglavlje diplomskog rada odnosi se na roditeljstvo. U tom se poglavlju rada analiziraju majčinstvo i očinstvo, kompetentno roditeljsko, roditeljstvo u različitoj životnoj dobi te uzroci i posljedice pretjeranih ambicija roditelja. Treće poglavlje diplomskog rada vezano je za roditeljske odgojne stilove. U tom se poglavlju rada analiziraju stilovi koje roditelji mogu koristiti u odgoju djece. U četvrtom poglavlju diplomskog rada analizira se školski uspjeh djeteta. Točnije, u tom se poglavlju rada analiziraju odgoj i obrazovanje u suvremenom demokratskom društvu, roditeljska uključenost u djetetovo obrazovanje te prava i odgovornosti djeteta. Peto poglavlje diplomskog rada sadrži empirijski dio rada u kojem se analiziraju cilj i istraživačke hipoteze, metodologija te rezultati istraživanja u kojem se ispituje sudjelovanje roditelja u obrazovanju djeteta te se nakon prikaza tih rezultata o istima raspravlja. Šesto je poglavlje diplomskog rada zaključak u kojem se iznosi temeljni zaključci teorijskog i empirijskog dijela te se donose određene spoznaje o sudjelovanju roditelja u obrazovanju djeteta. Sedmo poglavlje diplomskog rada sadrži popis relevantne literature koja se koristila tijekom pisanja rada. Na kraju rada nalaze se sažetak na hrvatskom i

na engleskom jeziku (abstract). U prilogima diplomskog rada nalazi se anketni upitnik koji je korišten za potrebe istraživanja čiji su rezultati prikazani i analizirani u radu.

2. Roditeljstvo

Roditeljstvo je vrlo važna, zahtjevna i izazovna uloga u životu mnogih roditelja. To je pojam koji se odnosi na „niz aktivnosti i vještina odraslih koji skrbe o podizanju i njezi djece“, odnosno, roditeljstvo uključuje „vještu i kreativnu uporabu znanja, iskustva i metoda“ (Ljubetić, 2007: 45). Riječ je o složenom i dinamičnom procesu koji je uskoj svezi s različitim čimbenicima među kojim se posebno ističu roditeljska ponašanja, njihove osobne vrijednosti te ciljevi odgoja i obrazovanja svoje djece (Ljubetić, 2012). Termin „roditelj“ odnosi se na majku ili oca, a postoje dva tipa roditelja: biološki i socijalni roditelji. Biološki roditelji jesu oni roditelji od kojih dijete djelomično nasljeđuje mentalne i tjelesne karakteristike, dok socijalni roditelji ne moraju istodobno biti i biološki, ali se skrbe o djetetu i odgajaju ga u skladu s kulturnim, religijskim i moralnim normama te vrijednostima (Ljubetić, 2007).

Roditelji imaju temeljnu ulogu u odgoju i obrazovanju svoje djece i njihove osobnosti. Maleš i Kušević (2011), ističu da je roditeljstvo životna uloga koja nikada ne prestaje. Najvažnija funkcija obitelji jest odgojna jer nitko ne može imati toliko razumijevanja, strpljenja, upornosti i suosjećanja kao roditelji. Temelji zdravog odgoja predstavljaju kvalitetan međusobni odnos djeteta i roditelja, ljubav, toplo emotivno ozračje u kojem se može osjetiti optimalno poštovanje i prihvaćanje svakog pojedinog člana obitelji.

2.1. Majčinstvo i očinstvo

Tradicionalno se pod majčinstvom podrazumijeva briga i podizanje djeteta koje se bezuvjetno voli, dok je uloga oca tradicionalno bila sporedna. Suvremena su istraživanja pokazala da su majke više upoznate sa svakodnevnim aktivnostima njihove djece u usporedbi s očevima te da majke svojoj djeci pružaju više razumijevanja i podrške u odnosu na očeve (Raboteg-Šarić i Pećnik, 2006; Pećnik i Tokić, 2011; prema Pećnik, 2013). Očevi manje skrbe o svojoj djeci, a više se s njima igraju ili provode vrijeme u zabavnim aktivnostima (Maleš, 1993). Međutim, uloge koje majke i očevi imaju u djetetovu odgoju međusobno se nadopunjuju. Za djetetov odgoj važni su i majka i otac koji svojim ponašanjem pokazuju djetetu koje obrasce ono samo treba usvojiti (Jurčević-Lozančić, 2005).

Majke se promatraju isključivo kroz majčinsku ulogu te se pritom zaboravlja da žene koje su majke ujedno imaju i druge uloge u svom životu, kao i vlastite potrebe. Istina je da

majke imaju i druge uloge osim roditeljstva, ali je majčinstvo uloga u kojoj se majke trebaju emocionalno angažirati (Maleš, 1993).

Majčina uloga u najranijem razdoblju djetetova života neobično je važna, što su potvrdili i mnogi znanstvenici. Istraživanja koja je provela Anna Freud pokazala su da odvajanje djeteta od majke u prvoj godini života (pa i kasnije), bez adekvatne zamjene, izaziva smetnje u razvoju ličnosti (Čatipović, 2010). Majka je djetetu potrebna kako bi dijete razvilo povjerenje. Sigurna privrženost djetetu omogućuje kvalitetniji odnos s vršnjacima, popularnost, razvoj socijalnih vještina i više povjerenja u odnosu na drugu djecu (Klarin, 2006). Brajša (2009) ističe da je kvaliteta majčine ljubavi presudna za djetetov život i razvoj, ali i za samu majku. „Majčinska ljubav nije jednosmjernan, ni dvosmjernan, nego kružni proces između majke i djeteta te njihove okoline“ (Brajša, 2009: 20). Na majčinsku ljubav ne može se gledati kao na jedini uvjet pravilne skrbi, njege i odgoja djeteta jer na nju utječu i drugi neposredni i posredni čimbenici:

- razlozi zbog kojih majka želi imati dijete
- njezino zadovoljstvo bračnim životom
- njezini stavovi prema životu
- njezin odnos s djetetovim ocem
- njezin interes za posao ili vanjske aktivnosti
- njezine ukupne životne okolnosti
- prisutnost ostale rodbine u kući (Jurčević-Lozančić, 2005: 20).

Kako će se dijete odgajati i razvijati ovisi o osobnosti njegove majke, ali i o kvaliteti odnosa između majke i djeteta. Istraživanja su pokazala da ako djetetu nedostaje majčinske ljubavi u ranom djetinjstvu, to će negativno utjecati na njegov razvoj i stvoriti određene probleme tom djetetu u odrasloj dobi na emotivnom planu, u braku te u roditeljstvu (LaFrainere i Dumas, 1996; Miller, 1995; Ehrensaft, 2002, prema Jurčević-Lozančić, 2005). Stoga je važno da majka prihvaća i uvažava svoje dijete kao zasebnu osobnost, sa svojim vlastitim posebnostima. Bitno je za kvalitetnu majku iskrenost i sukladnost njezina komuniciranja s djetetom. Majka treba biti sveprisutna, podržavati svoje dijete te ga usmjeravati u onim trenucima kada je to potrebno kako bi odraslo u samopouzdanu osobu koja je zrela na emotivnom planu (Jurčević-Lozančić, 2005).

Dakle, na odgoj djeteta utječu majčine osobine, ali i kvaliteta odnosa između majke i djeteta. Ipak, treba napomenuti da kvalitetna majka osim na dijete misli i na sebe. Naime,

kvalitetna majka ne žrtvuje sebe djetetu, a ni dijete sebi. Ona s djetetom ostvaruje sebe i njega te omogućuje sebi i njemu ostvariti svoju i njegovu sreću.

Uloga očeva obično je sporedna kada je u pitanju roditeljstvo te se na očeve prvenstveno gleda kao na hranitelje obitelji. Razlog u sporednoj očevoj ulozi u životu djeteta leži u snažnoj fizičkoj povezanosti između djeteta i majke koja ga je nosila devet mjeseci, a zatim rodila, dok je otac za to iskustvo zakinut (Kuljiš, 2014). Međutim, i očeva uloga u odgoju djeteta je važna jer očevo ponašanje, stavovi i poruke koje on prenosi djetetu na njega utječu i oblikuju ga kao osobu. Današnji otac u obiteljima s oba roditelja ima uz ulogu djetetova oca i ulogu supruga, zaštitnika, učitelja, skrbnika, hranitelja, moralnog uzora itd. Uspješnost oca u obavljanju svih tih uloga ima pozitivan ili negativan utjecaj na pojedine aspekte djetetova razvoja (Lamb i Tamis-Lemonda, 2004).

Iako očevi imaju manje iskustva i manje su aktivni u samom početku djetetovog života, istraživanja su pokazala da su očevi jednako kompetentni kao i majke. U promatranju očeva kako hrane dijete pokazalo se da su oni jednako osjetljivi kao i majke u interpretaciji dječjih znakova i signala (Ljubetić, 2007). Međutim, u usporedbi s majkama, osobnost očeva manje utječe na djetetov razvoj. No, za djetetov odgoj i razvoj važna je kvaliteta odnosa između oca i djeteta, baš kao što je važna kvaliteta tog odnosa između majke i djeteta. Ako je odnos između oca i djeteta pun topline i roditeljske ljubavi te ako otac svojem djetetu pruža potrebnu podršku, to će pozitivno utjecati na djetetov razvoj. Osim toga, važno je i što dijete i otac rade kada provode vrijeme skupa, čak i važnije od količine vremena koju provedu zajedno (Đekić, 2016). Razlikuju se sljedeći stilovi očinstva (Klarin, 2003):

- Prvi se stil odnosi na oca koji je osoba koja zarađuje novac. To su očevi koji su zaduženi za materijalnu sigurnost obitelji i zbog toga često izbivaju iz kuće. Rezultati američkih istraživanja pokazuju da je takvih 36 % očeva. Takva je uloga očeva tradicionalna i podrazumijeva strogu podjelu uloga.
- Drugi se stil očinstva odnosi na autonomnog oca koji nema obveza prema obitelji i živi slobodnim životom. Takav otac ne osjeća odgovornost prema djeci. Zbog toga je često u sukobu sa suprugom, što se prenosi na djecu. Ako dođe do rastave braka, takvi očevi gube vezu s djecom. Prema američkim istraživanjima takvih je 30 % očeva.
- Treći je stil očinstva uključeni otac. To je otac koji ravnopravno sudjeluje u odgoju djece, dijeli odgovornost sa suprugom te ima emocionalnu i materijalnu odgovornost prema obitelji. Američka istraživanja upućuju da je takvih 33 % očeva.

Odnos oca s djetetom ima brojne prednosti za djetetov kognitivni razvoj, socio-emocionalnu prilagodbu te uspjeh u školi (Pleck, 1997., Flouri i Buchanan, 2002., prema Pećnik, 2013). Pokazalo se da je posebno značajno u kojoj se mjeri otac posvećuje svojem djetetu u prve 2,5 godine djetetova života jer će to ostaviti traga na dijete u kasnijem djetinjstvu, u adolescenciji, ali i u odrasloj dobi (Grossman i sur., 2002., Flouri i Buchanan, 2002., prema Pećnik, 2013). Osim spomenutih istraživanja treba istaknuti istraživanje koje je provela Clarke-Stewart (1978), a koji je opažanjem očeva i 15-mjesečne, 20-mjesečne i 30-mjesečne djece utvrdio da uključenost očeva u interakciju i igru s djetetom i očevo podržavanje djetetove neovisnosti pozitivno utječu na intelektualne vještine kod te djece. Klarin (2003) ističe da očev odnos prema djetetu utječe na njegovo samopoštovanje. Tako dječaci čiji očevi nisu bili uključeni u odgoj imaju znatno niže samopouzdanje. Također, proučavanjem djece koja žive bez oca ustanovljeno je da ta djeca imaju niže samopoštovanje, slabije socijalne vještine i socijalnu kompetenciju te su podložnija pritisku vršnjaka (Klarin, 2006).

U skladu s istaknutim vidljivo je da se uz majku čija je uloga za djetetov razvoj iznimno važna, uloga očeva u odgoju djece nipošto ne smije podcjenjivati.

2.2. Kompetentan roditelj

Kompetencije se mogu odrediti kao spoznajne, socijalne i emocionalne osobine koje su nadopunjene jasnim vjerovanjima i očekivanjima nekog pojedinca o pristupu osobnostima i mogućnostima da se te sposobnosti poboljšaju (Ljubetić, 2012). To je djelovanje roditelja na dojam koji stvara o sebi, na osobnu motivaciju te na odnos koji utječe na njegovu učinkovitost i stvara ozračje koje djeluje pozitivno na dijete (Čudina Obradović i Obradović, 2006; prema Vinković, 2017).

Prije nego bude riječi o konkretnim kompetencijama roditelja koje su im potrebne za odgoj djeteta treba istaknuti da se te kompetencije mijenjaju s vremenom i da danas nije dovoljno za odgoj djeteta ono što se nekoć smatralo dovoljnom kompetencijom roditelja. Naime, promjene u društvu dovode i do promjena u odgoju, pa stariji obrasci roditeljskog ponašanja i kvalitete odgoja nisu više dovoljno dobri, već je potrebno pedagoško obrazovanje roditelja (Ljubetić, 2007).

Stričević (2011: 129) navodi da na potrebe djeteta može odgovoriti samo pozitivno roditeljstvo koje s određuje kao ponašanje roditelja utemeljeno na najboljem interesu djeteta. Pozitivno roditeljstvo temelji se na poštovanju i podupiranju prava djeteta, na načelima

nediskriminacije, njegujuće je i osnažujuće, a uloga je roditelja da djetetu omogućuje okruženje u kojemu se takvo roditeljstvo ostvaruje. Djeca također aktivno sudjeluju u svojem odgoju i razvoju, a odnos djeteta i roditelja je uzajaman.

Milanović i suradnici (2000; prema Jurčević-Lozančić i Kunert, 2015: 43) ističu da je kompetentni roditelj onaj „koji sebe doživljava kao osobu koja ima kontrolu nad svojim roditeljstvom i odnosom s djetetom te se osjeća kao dobar roditelj“. Jurčević-Lozančić i Kunert (2015: 45) ističu da „kompetentan roditelj razmišlja o odgoju svog djeteta kao o izazovu koji može i zna prihvatiti, o izazovu kojemu je dorastao, jer posjeduje za to potrebne vještine“. Ljubetić (2011) zaključuje da zadovoljavajući i kvalitetan odnos roditelja i djeteta roditelju osigurava osjećaj zadovoljstva i sigurnosti u roditeljstvu, dok djetetu osigurava uspješnost. Temeljne sastavnice kompetentnog roditeljstva) jesu sljedeće:

- uvjerenost roditelja u odlučujući utjecaj na dijete
- odgovornost u roditeljstvu
- senzibilnost za roditeljstvo (Ljubetić, 2011; prema Oreč, 2020: 28).

Obilježja roditeljske nekompetencije jesu sljedeća:

- neznanje
- nesigurnost
- nezadovoljavajući odnos s djetetom
- doživljaj tereta roditeljstva (Ljubetić, 2012; prema Oreč, 2020: 28-29).

Nadalje, kompetentan roditelj treba posjedovati određene metakompetencije:

- funkcionalnu kompetenciju – sposobnost roditelja da uspješno obavlja niz zadataka s ciljem postizanja zadanog cilja
- osobna ili ponašajna kompetencija – sposobnost roditelja da odabere ponašanje koje je prihvatljivo u određenom trenutku
- spoznajna/kognitivna kompetencija – sposobnost roditelja da vješto primijeni znanja koja posjeduje u određenim situacijama
- etička/vrijednosna kompetencija – sposobnost roditelja da prosudi i primijeni osobne vrijednosti u konkretnim situacijama (Ljubetić, 2006; prema Vinković, 2017: 10).

Čak i ako roditelji ne posjeduju istaknute kompetencije, ne znači da ne mogu biti dobri roditelji svojoj djeci. Važno je da ih žele steći i da se žele poboljšati kao roditelji jer se kompetencije koje su im potrebne mogu usvojiti.

2.3. Roditeljstvo u različitim životnim razdobljima roditelja

Roditeljstvo se razlikuje ovisno o životnom razdoblju u kojem se nalazi dijete. Nije isto biti roditelj dojenčeta, djeteta predškolske i rane školske dobi, adolescenta ili roditelj djeteta koje je već odraslo. Ipak, roditeljska uloga najvažnija je u ranom djetinjstvu i predškolskoj dobi (Jurčević-Lozančić, 2005). Naime, u tom je razdoblju djetetova života potrebno osigurati djetetu fizičku sigurnost, pružiti mu mnogo roditeljske ljubavi i topline, stimulirati ga i razumjeti djetetove potrebe i želje te dosljedno i primjereno odgovarati na njih. U prvoj godini života dijete je najosjetljivije, pa je važno da roditelj potiče emocije radosti i znatiželje kako bi ostvario kvalitetan socio-emocionalni razvoj svog djeteta (Pećnik, 2013).

Međutim, na roditeljstvo utječe i dob roditelja, odnosno životno razdoblje u kojem je neka osoba postala roditelj. Neke osobe vrlo rano postanu roditelji, odnosno već u adolescenciji koja je sama po sebi stresna za svakog pojedinca. Još ako se dogode trudnoća i dijete, a roditelji nisu još završili školu te imaju egzistencijalne probleme nad glavom stres raste. Pritom je stres veći kod majki nego kod očeva (Terry, 1996; prema Lacković-Grgin, 2011). Naime, majke adolescentice češće brinu o djeci, bilo to uz pomoć partnera i obitelji ili kao samohrane majke (što je posebno stresna situacija), a sve to može ostaviti traga na obrazovanju i radnom statusu majki adolescentica jer one mogu prekinuti školovanje i u skladu s time neće dobivati dobro plaćene poslove (Berk, 2008). Dobitak djeteta u adolescentskoj dobi otežava i činjenica što društvo smatra da bi roditelji djeteta trebali biti u trajnoj izvanbračnoj ili čak i bračnoj vezi, a to često nije slučaj kod adolescenata. Naime, društvo ima više povjerenja prema takvim roditeljima (Lacković-Grgin, 1982, prema Lacković-Grgin, 2011). Svakako su važni i drugi psihološki problemi koji se mogu javiti kod roditelja adolescenata, kao što su manjak roditeljskih vještina, psihološka nezrelost i sl. Dakle, da bi netko mogao biti roditelj treba posjedovati određenu zrelost, i to fizičku, intelektualnu, socijalnu, emocionalnu i moralnu zrelost te zrelost interesa (Andrilović i Čudina, 1990). Rođenje i briga o djetetu ometa razvoj identiteta kod adolescenata, što može imati negativni utjecaj ne samo na roditelja adolescenta, već i na njegovo dijete (Matković, 2015).

U mlađoj životnoj dobi javljaju se psihosocijalne stečevine, odnosno ljubav (sposobnost pojedinca da se preda drugima), spremnost na odricanje te kompromis. Stoga se mlađa životna dob smatra dobrim životnim razdobljem za roditeljstvo. Ne postoje nikakvi biološki, socijalni ni psihološki razlozi da osoba u toj životnoj dobi ne može biti roditelj (Lacković Grgin, 1982, prema Lacković-Grgin, 2011). Dobro odabrano vrijeme za ostvarivanje roditeljske uloge može olakšati roditeljima tu ulogu i izgradnju roditeljskog identiteta te im omogućiti da postanu uspješni u odgoju djece i pozitivno utječu na njihov razvoj (Berk, 2008).

U srednjoj odrasloj dobi roditelji žele očuvati ili unaprijediti ono što su sami stvorili te žele svoje nasljedstvo ostaviti svojim potomcima. Stoga je to životno razdoblje kada roditelji koji u toj dobi imaju skoro odraslu ili odraslu djecu žele pomoći toj djeci da se materijalno osiguraju te da pronađu dobro plaćene poslove i ostvare karijeru kojom će biti zadovoljni (Matković, 2014). Roditelji od djece imaju određena očekivanja, ali mogu nastati problemi u odnosima s djecom ako djeca ne žele ispuniti takva očekivanja, odnosno ići životnim putem koji su zamislili roditelji ili živjeti na način na koji njihovi roditelji smatraju da je najbolji. Mogu se javiti i međugeneracijski problemi, posebno ako je između roditelja i djece prevelika razlika u godinama (Lacković-Grgin, 1982; prema Lacković-Grgin, 2010).

2.4. Pretjerane ambicije roditelja – uzroci i posljedice

Pretjerane ambicije roditelja odnose se na ambicije i zahtjeve koje roditelji postavljaju djetetu, a kojima to dijete po svojim biopsihološkim sposobnostima nije doraslo (Vrbanac, 2017). Pritom uzroci pretjeranih ambicija kod roditelja mogu biti rezultat roditeljskog mišljenja da oni sami nisu imali tako dobre uvjete koje imaju njihova djeca, pa da samim time njihova djeca mogu lakše ostvariti te ambicije ili, pak, smatraju da je lakše tjerati vlastitu djecu da ispune određene ambicije jer oni sami nisu za to imali hrabrosti, snage, volje i/ili sredstava.

Postavlja se pitanje mogu li pretjerane roditeljske ambicije nanijeti djetetu veliku štetu te kako roditelji mogu pronaći „zlatnu sredinu“ između svojih ambicija i nezainteresiranosti. Pretjerano ambiciozni roditelji forsirat će školsko dijete da ima sve odlične ocjene, da uzima dodatne instrukcije kako bi bili odlični učenici te da pohađaju više školskih i izvanškolskih aktivnosti koje nisu djetetov odabir, već odraz uvjerenja roditelja da je to najbolje za djetetovu budućnost, što će kod djeteta rezultirati raznim negativnim posljedicama. Naime, pretjerane roditeljske ambicije mogu kod djeteta razviti nesigurnost, nesamostalnost i tjeskobu, a to će se negativno odraziti na djetetova postignuća i rezultate (Gegić, 2017). Osim toga, zbog

prevelikog pritiska dijete čiji roditelji imaju pretjerane ambicije i prevelika očekivanja izgubit će motivaciju za postignuće nekog uspjeha. Osim što pretjerane ambicije roditelja mogu nanijeti štetu školskom djetetu, odnosno negativno utjecati na njegov školski uspjeh, mogu negativno utjecati i na djetetove buduće uspjehe u drugim područjima života, i to od poslovnog do društvenog i obiteljskog. Dakle, pretjerano ambiciozni roditelji koji pred djecu postavljaju prevelike zahtjeve samo izazivaju kontraefekt kod svoje djece. Ironično je da se djeca odgajaju i potiču da budu najbolji u školi, da upišu najbolju srednju školu i zatim najbolji fakultet, a da pritom sljedeći ambicije svojih roditelja, odnosno da ne odlučuju o nijednom aspektu svog života jer se njih uopće ne pita čime bi se željeli baviti. Djeca pretjerano ambicioznih roditelja nemaju prilike oblikovati vlastitu definiciju uspjeha jer su je umjesto njih donijeli njihovi roditelji. Također nemaju pravo sama odrediti svoje životne ciljeve, dopustiti svojoj znatiželji i strastima da ih vode i usmjere u područja koja ih zanimaju (Matković, 2015).

Prema tome, očito je da pretjerane roditeljske ambicije čine veliku štetu djeci čiji roditelji pred njih postavljaju prevelike zahtjeve. Roditelji trebaju pomoći djetetu i usmjeriti ga ako je to potrebno, ali bi dijete trebalo samo u skladu sa svojim mogućnostima i željama odlučiti koje će školske i izvanškolske aktivnosti pohađati te čime će se baviti u životu te ne bi trebalo osjećati strah od bijesa, kazne i razočaranja koje će osjetiti od strane svojih roditelja ako nema sve odlične ocjene. Osim mogućnosti izbora koja se treba ponuditi djetetu roditelj treba imati određeni stupanj kontrole, odnosno odrediti granicu gdje prestaje njegovo uplitanje u djetetov život i gdje roditelj dopušta djetetu da se korištenjem vlastitog znanja i pameti samostalno snalazi u svijetu. Tada se može govoriti o zdravim, a ne pretjeranim roditeljskim ambicijama (Ljubetić, 2012).

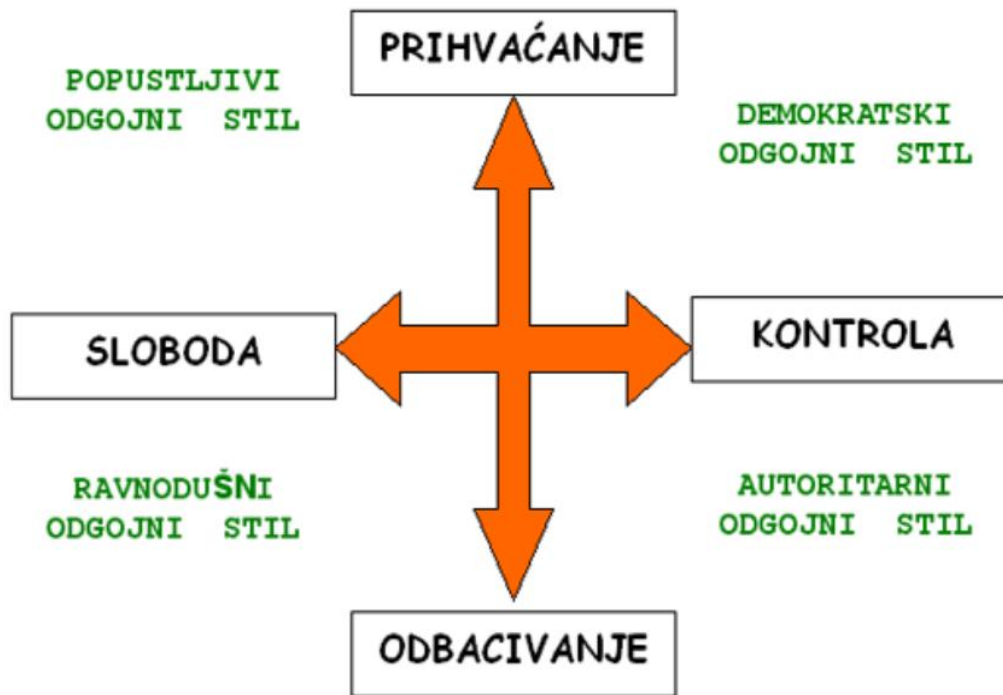
3. Roditeljski odgojni stilovi

Zadatci koje roditeljstvo nosi nisu nimalo laki. Teško je dati odgovor na pitanje kako nekim roditeljima uspijeva odgojiti dijete tako da postane odgovorno i da odraste u zrelu osobu, dok su drugi roditelji u odgoju svoje djece manje uspješni. Odgoj djece može se promatrati kroz roditeljsku toplinu i roditeljski nadzor. Roditeljska toplina označava roditeljsku podršku, ljubav i ohrabrivanje, a roditeljski nadzor na nadziranje i discipliniranje djetetovog ponašanja i djelovanja (Jezerčić, 2020).

Roditeljski odgojni stilovi obuhvaćaju određena ponašanja roditelja koja se javljaju u različitim situacijama, pri čemu roditeljska ponašanja utječu na djetetov odgoj (Berk, 2015). Takvi odgojni stilovi obuhvaćaju odnos između ciljeva koje roditelji imaju kada je u pitanju odgoj njihova djeteta i vrijednosti koje posjeduju. Pritom roditeljski ciljevi obuhvaćaju opće ciljeve koji su zajednički svim roditeljima kao što su djetetovo zdravlje, dostizanje određenih postignuća, osobne sreće i slično, ali i specifične odgojne ciljeve koji se odnose na posebna područja funkcioniranja i postizanje specifičnih vještina, kao što su određeno ponašanje, razvoj određenih vještina, školski uspjeh itd. (Juul 1996).

Odgoj djeteta može se promatrati kroz emocionalnost i kontrolu. Emocionalnost podrazumijeva roditeljsku toplinu, točnije ljubav, podršku i ohrabrenje koju roditelj pruža djetetu, dok se kontrola odnosi na nadzor koji roditelj provodi (Brajša Žganec, 2003). S obzirom na roditeljsku toplinu i nadzor razlikuju se četiri osnovna stila odgoja djece, točnije autoritarni, autoritativni, permisivan ili popustljiv te zanemarujući ili zapuštajući (indiferentan) odgojni stil (Matijević, Bilić i Opić, 2016). Shematski prikaz roditeljskih stilova i dimenzija odgoja prikazan je na slici 1.

Slika 1. Shematski prikaz roditeljskih stilova i dimenzija odgoja

Izvor: Matanović, S. (2016). *Odgojni stilovi roditelja*. Završni rad. Bjelovar: Visoka tehnička škola u Bjelovaru, str. 18.

Autoritarni odgojni stil jest roditeljski stil koji karakteriziraju velika roditeljska očekivanja od djeteta, ali i postavljanje pravila koja nisu pomno objašnjena i korištenje strogog nadzora, pri čemu dijete snosi posljedice svojeg ponašanja ako prijeđe određene granice (Čudina Obradović i Obradović, 2006). Ponekad to znači i da će roditelj koji primjenjuje autoritarni odgojni stil fizički kazniti dijete. Glavni je odgojni cilj učenje samokontrole i poslušnosti. Roditelji koji primjenjuju taj stil odgoja smatraju djeca trebaju biti tiha i poslušna (Brković, 2009). Djeca čiji roditelji primjenjuju autoritarni stil u odgoju nemaju mnogo autonomije te im se ne pruža mnogo potpore i prihvaćanja. Svi ti postupci rezultiraju niskim samopouzdanjem i samopoštovanjem kod djece čiji se roditelji u odgoju služe autoritarnim odgojnim stilom (Berk, 2015). Djeca roditelja koji u odgoju koriste takav stil sklona su promjenama raspoloženja, povučena su, te kod njih izostaje spontanost (Čudina Obradović i Obradović, 2006).

Autoritativni (demokratski – dosljedni) odgojni stil jest roditeljski stil koji karakterizira čvrsta kontrola uz emocionalnu toplinu. Roditelj postavlja velike zahtjeve djetetu ovisno o njegovoj dobi te pravila koja su objašnjena i postavlja granice. Međutim, takvi roditelji istovremeno djetetu pružaju roditeljsku toplinu i potporu (Čudina Obradović i Obradović,

2006). Roditeljski autoritet je demokratičan, on podrazumijeva i sposobnost i vještinu komunikacije s djetetom, poticanje djeteta, vođenje računa o raspoloženju djeteta i ne znači inzistiranje na pravu odrasloga, tj. pravu jačega kojem se dijete mora prilagođavati. Glavni je odgojni cilj u djeteta razviti znatiželju, samostalnost i sreću (Matijević, Bilić i Opić, 2016). Djeca roditelja koji u svojem odgoju primjenjuju autoritativni odgojni stil su vesela, spontana i ne boje se izraziti svoje osjećaje, misli i stavove (Čudina Obradović i Obradović, 2006).

Permisivan ili popustljiv odgojni stil jest roditeljski odgojni stil koji karakterizira izostanak ili rijetko provođenje roditeljskog nadzora, ali pružanje mnogo roditeljske topline djetetu. Međutim, djeca su zadovoljna samo dok roditelji ispunjavaju njihove zahtjeve i želje. Ako osjete da neće dobiti ono što žele, tada djeca roditelja koji primjenjuju permisivan ili popustljiv stil u odgoju postaju razmažena, impulzivna, a ponekad i agresivna (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). U skladu s time može se reći da se odnos između roditelja i djeteta kod roditelja koji u odgoju djeteta primjenjuju permisivan ili popustljiv odgojni stil temelji na emocionalnoj osjetljivosti roditelja prema djetetu i na prevelikom pružanju slobode djetetu koje ne poznaje nikakva pravila i granice te ne zna kontrolirati svoje ponašanje. Roditelji koji primjenjuju popustljiv odgojni stil smatraju da će popuštanjem djetetu te svim njegovim zahtjevima i željama pokazati svoju ljubav prema djetetu, ali to zapravo negativno utječe na djetetov odgoj jer djeca nisu sposobna samostalno donositi odluke (Berk, 2015). Roditelj je odrasla osoba koja treba biti glas razuma. Osim toga, prevelika sloboda kod djeteta rezultira time da se ono u takvim okolnostima ne snalazi, zbog čega može reagirati impulzivno i agresivno (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Djeci treba struktura i da ih netko usmjerava, da ih uputi u to što je dobro i što loše, koja su pravila i koje su granice koje se trebaju poštivati.

Zanemarujući ili zapuštajući (indiferentan) odgojni stil jest odgojni stil u kojem roditelj ne provodi nadzor nad djetetom, niti mu pruža roditeljsku toplinu. Roditelj se ne trudi izgraditi odnos s djetetom, niti se trudi odgojiti to dijete (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Roditelji koji zanemaruju svoju djecu su obično emocionalno distancirani, s malo energije za svoje dijete, obuzeti drugim životnim problemima (Berk, 2015). Stoga imaju vrlo malo razumijevanja za dijete, vrlo su malo zainteresirani za dijete i njegove aktivnosti te ne provode mnogo vremena sa svojom djecom. Stoga su djeca takvih roditelja neuspješna u školi i nemaju razvijene društvene kompetencije, a ponekad čak pokazuju i neprihvatljive oblike ponašanja, odnosno reagiraju neprijateljstvom i otporom (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Usporedba značajki roditeljskih odgojnih stilova prikazana je na slici 2.

Slika 2. Usporedba značajki roditeljskih odgojnih stilova

Odgojni stil	Prihvatanje i uključenost	Kontrola	Davanje autonomije
Autoritativni	Topli, pažljivi, strpljivi i osjetljivi na potrebe djeteta	Imaju razumne zahtjeve za zrelošću i dosljedno ih provode i objašnjavaju	Dopuštaju djetetu da donosi odluke u skladu sa svojom spremnosti. Potiču dijete da izražava misli, osjećaje i želje. Kad se roditelj i dijete ne slažu, upuštaju se u zajedničko donošenje odluke kad je to moguće
Autoritarni	Hladni, odbacujući i često omalovažavaju dijete	Postavljaju brojne zahtjeve, prisiljavajući na poslušnost vikanjem, naređivanjem i kritiziranjem. Često se upuštaju u psihološku kontrolu, uskraćuju ljubav i zadiru u individualnost djeteta	Donose odluke za dijete. Rijetko slušaju dječje mišljenje
Permisivni	Topli, ali pretjerano popustljivi ili neuključeni	Imaju malo ili nimalo zahtjeva	Dopuštaju djetetu da donosi mnoge odluke prije nego što je za njih spremno
Indiferentan	Emocionalno su neuključeni i povučeni	Imaju malo ili nimalo zahtjeva	Ravnodušni su prema djetetovu donošenju odluka i njegovim mišljenjima

Izvor: Berk, L. E. (2015). *Dječja razvojna psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap, str. 570.

Treba napomenuti da se dobro roditeljstvo poistovjećuje s autoritativnim odgojnim stilom, odnosno odgojem u kojem roditelji djetetu pružaju potporu i toplinu, ali nameću i određena pravila i nadzor (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

Prema tome, vidljivo je da je za dijete najbolje kada roditelji slijede autoritativan odgojni stil. Roditelj mora nadzirati dijete i naučiti ga što je dobro, a što loše, nastojati usmjeriti dijete u tom smjeru te nadzirati hoće li dijete ostati na tom putu dok se bude suočavao s izazovima odrastanja. Međutim, roditelj treba omogućiti svom djetetu pravilan emocionalni razvoj, odnosno osposobiti ga da voli druge i da stvara bliske odnose s drugim osobama. Roditelj treba naučiti dijete i kako da se nosi sa svojim i tuđim emocijama, a to djeca uče opažajući te osjećaje kod svojih roditelja. Upravo to roditelji koji u odgoju primjenjuju autoritativan stil pružaju svojoj djeci (Gegić, 2017).

4. Školski uspjeh djeteta

4.1. Odgoj i obrazovanje u suvremenom demokratskom društvu

Odgoj i obrazovanje jesu uvjeti u kojima ovisi formiranje čovjekove ličnosti te su samim time najvažniji segmenti suvremenog demokratskog društva. U takvim je društvima primarni je strateški podsustav odgojno-obrazovni. Odgoj i obrazovanje omogućuju naknadu svih drugih vrsta bogatstava koje nedostaju, a koja su potrebna za normalan i dostojanstven život (Jovović, 2017).

Odgoj je socijalna pojava i samim time stvar je društva. Riječ je o podsustavu socijalnog društva koji ne postoji izvan društva, pa se govori o odgoju u društvu. Dakle, odgoj i društvo su u korelaciji – društvo utječe na odgoj, ali odgoj utječe i na društvo. Odgoj kao čovjekova i društvena djelatnost organiziran je i sistematiziran, a ostvaruje se posredstvom određenih sadržaja. Obrazovanje je, pak, uži pojam i proces od odgoja. Ono je tijesno povezano sa socijalizacijom i odgojem. Obrazovanje je zapravo uži dio šireg društvenog procesa učenja koje u suvremenom demokratskom društvu ima veliku važnost i smisao. S druge se strane odgoj može shvatiti kao metodičko nastojanje da se kod pojedinca stvore određene karakterne crte (Jovović, 2017). Obrazovanje se može promatrati sa šireg i užeg aspekta. Pritom se pod obrazovanjem sa šireg aspekta podrazumijeva permanentan proces ostvarivanja duhovnih vrijednosti čija je odlika povezivanje formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja u individualnom razvoju i duhovnom oblikovanju svakog pojedinca, dok se obrazovanje s užeg aspekta odnosi na proces prenošenja i stjecanja znanja, proces razvijanja i formiranja različitih vještina, proces usvajanja sustava vrijednosti i pravila ponašanja (Gvozdenović, 2012).

4.2. Roditeljska uključenost u obrazovanje djeteta

Treba napomenuti da unatoč tome što je uključenost roditelja u školovanje djeteta od velike važnosti, ali koliko roditeljska uključenost utječe na obrazovna postignuća djece ovisi o vrsti uključenosti. U skladu s time razlikuje se bihevioralna uključenost koja podrazumijeva uključenost roditelja u školske aktivnosti ili pomoć u učenju kod kuće, kognitivna uključenost koja se odnosi na poticajne aktivnosti i iskustva te osobnu uključenost koja podrazumijeva

stavove i očekivanja roditelja o školi i učenju te o učeničkoj dobi (Hill i Tyson, 2009; prema Piuk i Micuka, 2019).

Pritom se bihevioralna uključenost roditelja u obrazovanje djeteta identificira kao kompleksan, višedimenzionalni koncept koji obuhvaća više aktivnosti i praksi koje su povezane s djetetovim obrazovanjem, a koje se provode u školi ili kod kuće (Epstein, 1987, 2001; HooverDempsey i Sandler, 1997; Henderson i Mapp, 2002; prema Šušanj Gregovorić, 2017). Pritom aktivnosti i prakse koje se provode u školi obuhvaćaju prisutnost na sastancima, sudjelovanje u raznim događajima i aktivnostima, volontiranje, pratnja na izletima, pomoć u prikupljanju materijalnih sredstava itd. S druge strane, aktivnosti koje se provode kod kuće odnose se na aktivnosti učenja koje roditelji provode s djecom, pri čemu se ističe pomoć u učenju i planiranju učenja, nadgledanje izvršavanja domaće zadaće i pomoć u izvršavanju te zadaće, pomoć u organizaciji vremena, aktivnosti razvijanja jezičnih vještina i komunikacije roditelja i djece itd. (Hoover-Dempsey i Sandler, 1997; Christenson i Sheridan, 2001; Fan i Chen, 2001; Henderson i Mapp, 2002; Epstein i sur., 2009; Ljubetić, 2014, prema Šušanj Gregovorić, 2017). Pritom je u ovom diplomskom radu naglasak na aktivnostima koje roditelji provode kod kuće s ciljem sudjelovanja u obrazovanju djeteta.

Sudjelovanje roditelja u obrazovanju djeteta doprinosi njihovoj percepciji sebe kao angažiranog i brižnog roditelja. Ispitivanje psiholoških i obrazovnih istraživanja sugeriralo je da će na izgradnju roditeljske uloge roditelja vjerojatno utjecati opća načela koja vode njihovo definiranje roditeljske uloge, njihova uvjerenja o razvoju djeteta i odgajanju djeteta i njihova uvjerenja o prikladnom roditeljskom domu to jest podržavaju uloge u obrazovanju djece. Općenito, izgradnja roditeljske uloge čini se važnom za proces uključivanja prvenstveno zato što se čini da uspostavlja osnovni spektar aktivnosti koje će roditelji smatrati važnim, potrebnim i dopuštenim za svoje vlastite akcije sa i u ime svoje djece. Izgradnja i funkcioniranje roditeljske uloge jasno počinju prije i šire se izvan djetetovih godina u školi, a tijekom tih godina utječu i pod utjecajem drugih područja djetetovog života. Međutim, interes je ovdje usmjeren upravo na roditeljsku ulogu jer utječe na roditeljske odluke o uključenosti u školovanje djece (Hoover-Dempsey i Sandler, 2005).

No, sudjelovanje roditelja u djetetovu obrazovanju prvenstveno je važno za samo dijete, kako za djetetov uspjeh u školi, tako i za njegov razvoj (Šušanj Gregorić, 2018). Naime, za djetetov uspjeh u školi važno je roditeljsko uključivanje i podrška autonomiji (Sremić i Rijavec, 2010). Rezultati brojnih istraživanja pokazali su da djeca roditelja koji su uključeni u njihovo obrazovanje imaju bolje ocjene i bolje rezultate na testovima znanja (Čudina-Obradović, 1986;

Eccles i Harold, 1996; Epstein, 2005; Epstein i Sanders, 2002; Epstein i sur., 2002; Fan i Chen, 2001; Grolnick i Slowiaczek, 1994; Henderson i Mapp, 2002; Jeynes, 2005; Maleš, 1993, 2003; Olsen i Fuller, 2008; Pomerantz i sur., 2012; Rečić, 2003; Swap, 1993; Van Voorhis i sur., 2013, prema Šušanj Gregorović, 2018). Točnije, istraživanja su pokazala da roditeljska uključenost utječe na postignuća djece u jezičnim i matematičkim vještinama, razvoju pismenosti i drugim vještinama učenja (Epstein, 1991; Fantuzzo i sur., 2004; Hill i Taylor, 2004; Sanders i Sheldon, 2009; Sheldon i Epstein, 2005, prema Šušanj Gregorović, 2018).

Ako su roditelji uključeni u djetetovo obrazovanje, dijete stječe dojam da su škola i postizanje određenog školskog uspjeha važni jer roditelji posvećuju određeno vrijeme djetetu da mu pomognu u tome i pokazuju interes za školu. Tako dijete formira vlastite pozitivne stavove prema učenju i obrazovanju te ispunjavanju školskih obveza (Eccles i Harold, 1996; Epstein i sur., 2009; Epstein i Van Voorhis, 2001; Fan i Chen, 2001; Green i sur., 2007; Grolnick i Slowiaczek, 1994; Grolnick i sur. 1991; Henderson i Berla, 1994; Henderson i Mapp, 2002; Hill i Taylor, 2004; Maleš, 2003; Olsen i Fuller, 2008; Swap, 1993, prema Šušanj Gregorović, 2018). Pozitivni stavovi kod učenja rezultiraju željom da postignu što školski uspjeh i većim trudom, a to dovodi do poboljšanja ponašanja i discipline (Fan i Chen, 2001; Fantuzzo i sur., 2004; Henderson i Berla, 1994; Henderson i Mapp, 2002; Olsen i Fuller, 2008; Sanders i Sheldon, 2009, prema Šušanj Gregorović, 2018). Nadalje, „uključenost roditelja pomaže djetetu i u postavljanju i postizanju ciljeva te utječe na djetetov osjećaj kompetentnosti i vjerovanje u svoje sposobnosti, a samim time i na njegove emocije“ (Erceg, 2014: 12).

Dijete kada krene u školu ne može biti prepušteno samo sebi, već im je potrebna kontrola i nadzor koji će im pružiti roditelji. Roditelji su ti koji trebaju dogovoriti pravila koja se tiču škole, pritom uzimajući u obzir djetetove sposobnosti i mogućnosti. Brdar i Rijavec (1998) napominju da treba procijeniti koje sposobnosti dijete posjeduje i na kojoj su razini sposobnosti djeteta. To znači da roditelji ne bi trebali tražiti od djeteta određene školske ocjene koje dijete ne može imati, jer će dijete tada biti neprestano pod stresom i postoji opasnost da će izgubiti motivaciju za učenje. Uostalom, ne moraju sva djeca biti odlični učenici. Dijete ne smije vjerovati da ih roditelji neće voljeti ako nemaju odlične ocjene. Osim toga, uključenost roditelja u djetetovo obrazovanje ima određene granice, pa roditelj ne bi trebao obavljati sve ili mnogo stvari vezanih za školu umjesto djeteta kako bi se dijete zaštitilo od potencijalnog školskog neuspjeha. Time zapravo ne olakšavaju, već otežavaju svojem djetetu dugoročno i ne omogućuju mu da postane samostalno u izvršavanju školskih obveza. Djeca trebaju dobiti

sigurnost i toplinu u obitelji te određeni nadzor, što će im pomoći da se usredotoče na školu i da uspješno izvršavaju školske zadatke (Gegić, 2017).

4.3. Prava i odgovornosti djeteta

Svako dijete treba biti upoznato sa svojim pravima, ali i odgovornostima. U današnje vrijeme sve više djece zna svoja prava i upoznati su s tim što su im roditelji i škola dužni pružiti, ali je sve manje djece upoznato sa svojim dužnostima. Zbog toga su djeca danas manje spremna na suradnju i na ulaganje truda da bi ostvarila određeni napredak.

S ciljem unapređenja prava djeteta 1989. godine donesena je Konvencija o pravima djeteta Ujedinjenih naroda iz 1989. godine. Konvencija skreće veći javni interes za tretman djeteta u društvu, pa time i odnos roditelja prema djeci. Konvencijom se određuje prvenstvena odgovornost roditelja da djetetovi najbolji interesi trebaju biti najvažnija briga roditeljstva. Ističe se pravo djeteta da se njegovom mišljenju pristupi s potpunom pozornosti te roditeljska odgovornost da shvati ozbiljno djetetove stavove i ohrabruje ga na zajednički i odgovorni dijalog, bez primjene ponižavajuće discipline i monologa (Daly, 2008). Djeca imaju određena ljudska i dječja prava koja ne trebaju zaslužiti, već im ta prava pripadaju samo zbog toga što su ljudi, odnosno djeca. Međutim, prava sa sobom povlače i preuzimanje odgovornosti. Ako jedan pojedinac želi ostvariti svoja prava, tada treba preuzeti odgovornost za svoje ponašanje i obvezati se da neće povređivati tuđa prava. Upravo toga trebaju biti svjesna i djeca – da osim prava imaju i određene odgovornosti. Pritom dijete usvaja znanja o svojim pravima i odgovornostima u svakodnevnom životu, odnosno promatrajući ponašanja drugih i usvajanjem određenih navika ponašanja. Kada se konkretno govori o pravu djeteta na obrazovanje, tada dijete treba biti svjesno da to pravo sa sobom povlači i određene odgovornosti, točnije da se ono treba truditi, učiti i postići školski uspjeh koji odgovara njegovim sposobnostima (Jurčević-Lozančić, 2005).

Pritom su roditelji ti koji, između ostalih, djecu uče njihovim pravima i odgovornosti u svakodnevnom situacijama te im pomažu u zaštiti tih prava, točnije štite ih unutar svojih mogućnosti. Tako roditelji uče djecu preuzimanju odgovornosti i obveza koje trebaju ispuniti u okviru svojih prava kroz izvođenje manjih zadataka, što će im pomoći da se osjećaju korisnima, da prime pohvale i da dobiju nagrade te da steknu smjernice od roditelja o tome što je ispravno i na koji način trebaju postizati životne ciljeve (Klopotan, 2020). Pažnja se usmjerava na okruženje u kojem se odvija obiteljski život i roditeljstvo, pa se prepoznaje da

društvo treba pružiti odgovarajuću podršku roditeljima i osnažiti ih kako bi postupali u najboljem interesu djeteta, razvijajući njihov osjećaj vlastite vrijednosti i kompetentnosti.

5. Znanstveno-istraživački rad – Sudjelovanje roditelja u obrazovanju djeteta

5.1. Cilj i hipoteze istraživanja

Cilj je istraživanja istražiti sudjelovanje roditelja u obrazovanju djeteta te utvrditi razlike u njihovom sudjelovanju s obzirom na spol i stupanj obrazovanja. U skladu s time postavljaju se sljedeće hipoteze:

H1: Očekuje se da će majke biti više uključene u odgoj i obrazovanje svoje djece od očeva.

H2: Očekuje se da će roditelji s višom razinom obrazovanja biti više uključeni u odgoj i obrazovanje svoje djece od roditelja s nižom razinom obrazovanja.

5.2. Metodologija istraživanja

U nastavku se analiziraju uzorak istraživanja, istraživački instrument te analiza podataka.

5.2.1. Uzorak istraživanja

Istraživanje je provedeno putem *online* ankete korištenjem Google obrasca. U istraživanju su sudjelovali roditelji djece koja pohađaju razrednu nastavu. Ispunjavanje upitnika bilo je anonimno i dobrovoljno, a ispitanici su bili upoznati s ciljem istraživanja. Ispunjavanje upitnika trajalo je 15 minuta. Anketno ispitivanje provodilo se od 24. lipnja do 1. kolovoza 2020. godine.

5.2.2. Istraživački instrument

Anketni upitnik (u Prilogu) sastoji se od 25 pitanja koja su raspoređena u tri dijela. U prvom dijelu upitnika koji je autorica sama konstruirala ispituju se socio-demografska obilježja ispitanika kao što su spol, dob, stupanj obrazovanja, status zaposlenja, kao i detalji o obitelji (broj djece, razred koji djeca pohađaju, pomoć u roditeljstvu i uključenost u odgoj djece), i to kroz 12 pitanja zatvorenog tipa s mogućnošću dodavanja odgovora pod ostalo kod tri pitanja. U drugom dijelu anketnog upitnika (konstruiran prema Vinković, 2017) ispituju se roditeljska

ponašanja. Taj se dio anketnog upitnika sastoji od šest pitanja zatvorenog pitanja i tri pitanja otvorenog tipa. Treći dio anketnog upitnika autorica je konstruirala sama. U tom se dijelu anketnog upitnika ispituje uključenost roditelja u obavljanje školskih obveza djece te se sastoji od devet tvrdnji zatvorenog tipa na koje su ispitanici odgovarali korištenjem Likertove trostupanjske skale i, pri čemu su brojevi imali sljedeće značenje: 1 – ne odnosi se na mene; 3 – niti se odnosi, niti se ne odnosi na mene; 5 – u potpunosti se odnosi na mene te odgovaranjem na tri pitanja otvorenog tipa.

5.2.3. Analiza podataka

Podatci dobiveni anketiranjem preuzeti su iz aplikacije Google obrasci u Excel formatu te su dalje obrađivani u Microsoft Office Excel programu. U obradi podataka korišteni su parametri deskriptivne statistike kao što su postotci i mod (najčešća ili dominantna vrijednost). Svi su odgovori obrađeni prema spolu i stupnju obrazovanja ispitanika te su prikazani tablično ili grafički. Za pitanja zatvorenog tipa u kojem su ispitanici mogli izabrati samo jedan odgovor izračunati su postotci odabira toga odgovora. Pitanja otvorenog tipa obrađena su tako da su odgovori kodirani, tj. smješteni u određene kategorije koje obuhvaćaju iste ili slične odgovore te su potom izračunati postotci odgovora i prikazani su tablično prema učestalosti izabranog odgovora ili prema smislu. Kod obrade tvrdnji zatvorenog tipa na koje su ispitanici odgovarali korištenjem Likertove trostupanjske skale korišten je statistički mod (najčešća ili dominantna vrijednost).

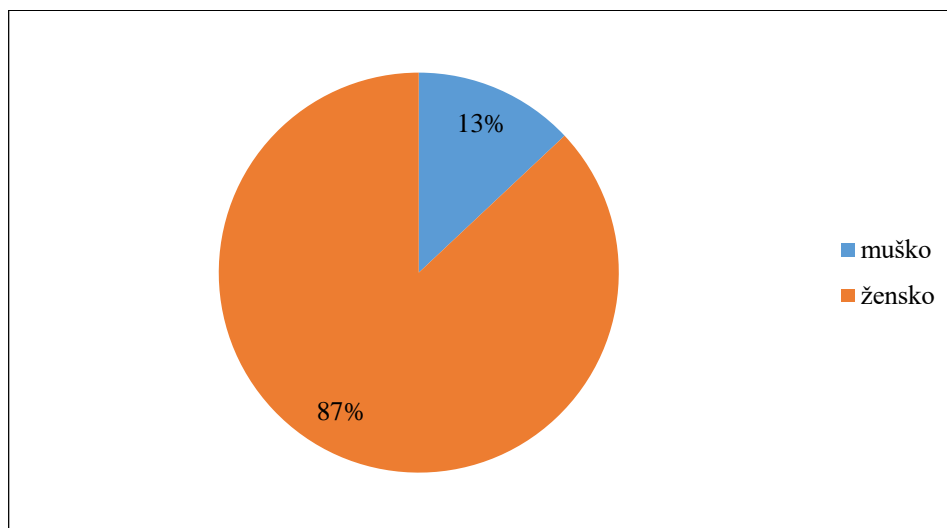
5.3. Rezultati i rasprava

Rezultati provedenog istraživanja podijeljeni su na tri dijela u skladu s time kako je podijeljen anketni upitnik koji se koristio u istraživanju. Rezultati provedenog istraživanja analiziraju se u nastavku te se o istima raspravlja.

5.3.1. Prvi dio anketnog upitnika – socio-demografski podatci o ispitanicima

Kako je već istaknuto, u istraživanju je sudjelovalo sto ispitanika, pa postotci prikazani u grafikonima i tablicama predstavljaju i nominalni broj ispitanika u uzorku. Struktura ispitanika prema spolu, prikazana je na grafikonu 1.

*Grafikon 1.*Struktura ispitanika prema spolu

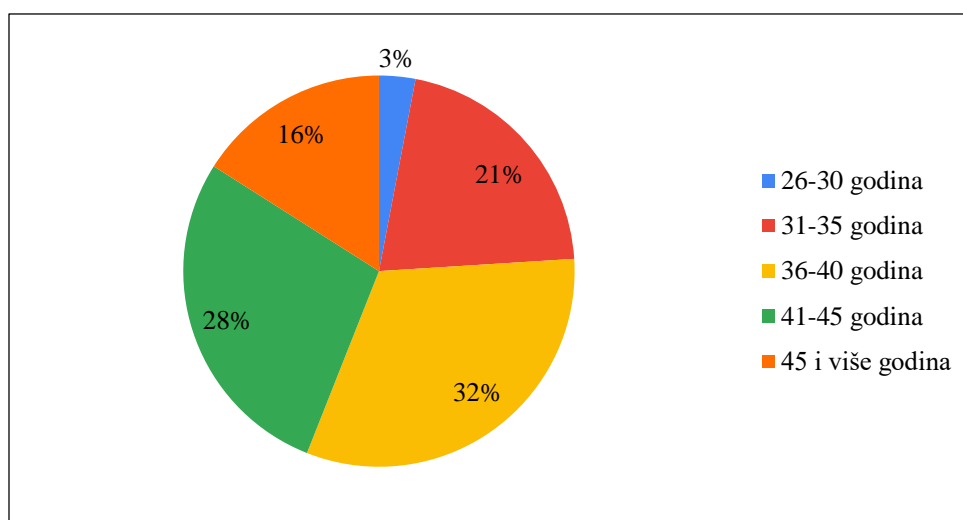

Izvor: izrada autorice

Prema podacima prikazanim na grafikonu 1. vidljivo je da je u istraživanju sudjelovalo više majki nego očeva. Takav rezultat bio je očekivan jer je praksi još uvijek prisutno veće sudjelovanje majki u odgoju i obrazovanju svoje djece. Međutim, ni postotak očeva nije zanemariv, što može ukazivati na promjene koje su se dogodile i prihvaćanjem suvremene uloge očeva.

Struktura ispitanika prema dobi prikazana je na grafikonu 2.

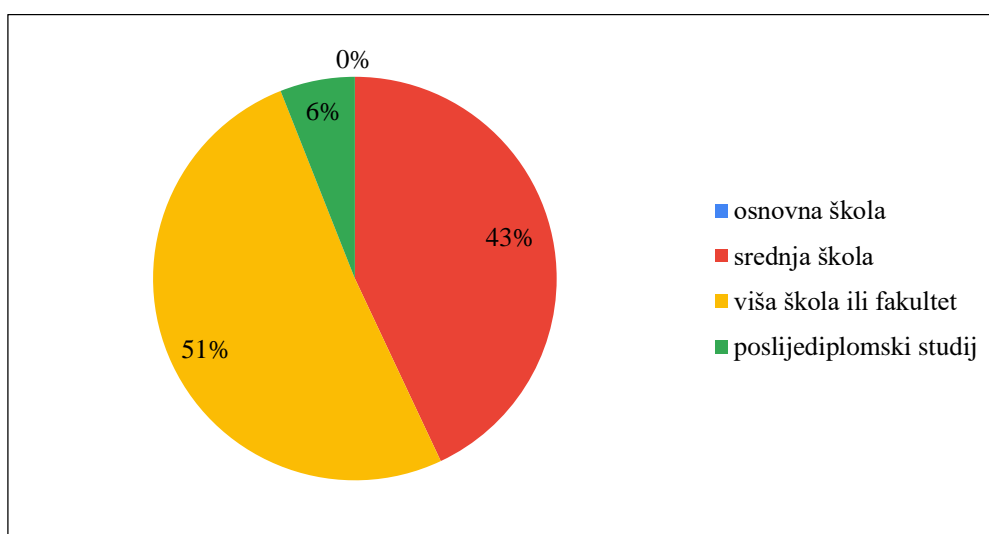
Grafikon 2. Struktura ispitanika prema dobi

Izvor: izrada autorice

Prema podacima prikazanim na prethodnom grafikonu vidljivo je da je u istraživanju sudjelovalo najviše ispitanika u dobi od 36 do 40 godina (njih 32 %). Slijede ispitanici u dobi između 41 i 45 godina (28 %), ispitanici u dobi od 31 do 35 godina (21 %) te ispitanici u dobi od 45 godina i više (16%). U istraživanju je sudjelovalo najmanje ispitanika u dobi od 26 do 30 godina (njih 3 %). Prosječna dob postajanja roditeljem u Europskoj uniji u 2018. godini, je iznosila 29,3 godine (Eurostat, 2020), što je u skladu sa životnom dobi ispitanika koji su sudjelovali u ovom istraživanju. Struktura ispitanika prema stupnju obrazovanja prikazana je na grafikonu 3.

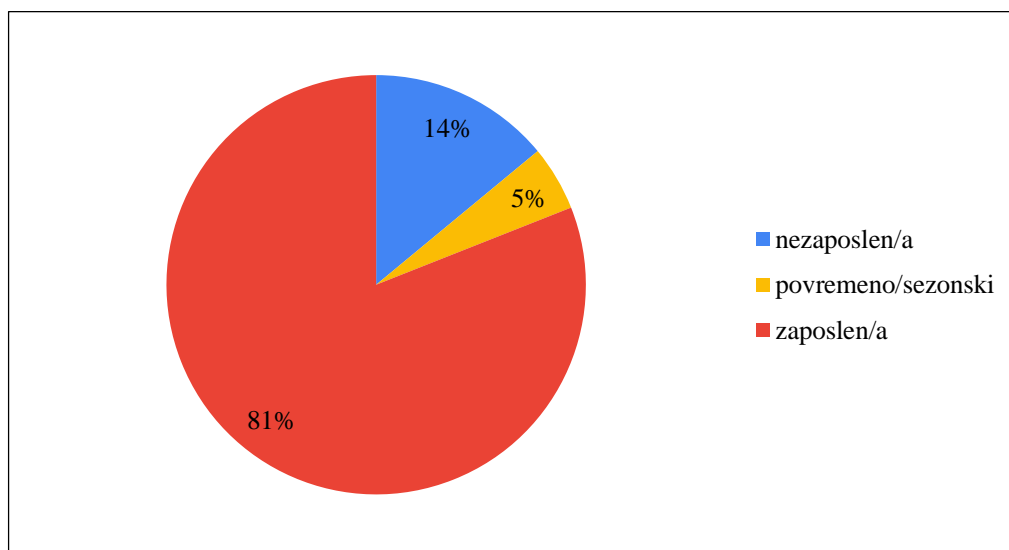
Grafikon 3. Struktura ispitanika prema stupnju obrazovanja

Izvor: izrada autorice

Prema podacima prikazanim na grafikonu 3. vidljivo je da je najveći broj ispitanika sa završenom višom školom ili fakultetom (51 %). Slijede ispitanici sa srednjom školom (43 %) te ispitanici sa završenim poslijediplomskim studijem (6 %). Takvi podatci nisu slični podacima Državnog zavoda za statistiku koji su dobiveni za potrebe posljednjeg popisa stanovništva Republike Hrvatske, a koje se provodilo 2011. godine. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, najviše je stanovnika sa završenom srednjom školom (52,63 %), a slijede stanovnici sa završenom osnovnom školom (21,30 %), stanovnici sa završenim fakultetom ili poslijediplomskim studijem (10,55 %) te na kraju stanovnici s višom školom ili stručnim studijem (5,84 %). Bez škole je bilo 9,52 % stanovnika (DZS, 2011). Prema tome, ispitanici koji su sudjelovali u ovom istraživanju obrazovaniji su od stanovništva Republike Hrvatske (iako je moguće da se obrazovna struktura u desetogodišnjem razdoblju promijenila, odnosno poboljšala). Status zaposlenja ispitanika prikazan je na grafikonu 4.

Grafikon 4. Status zaposlenja ispitanika

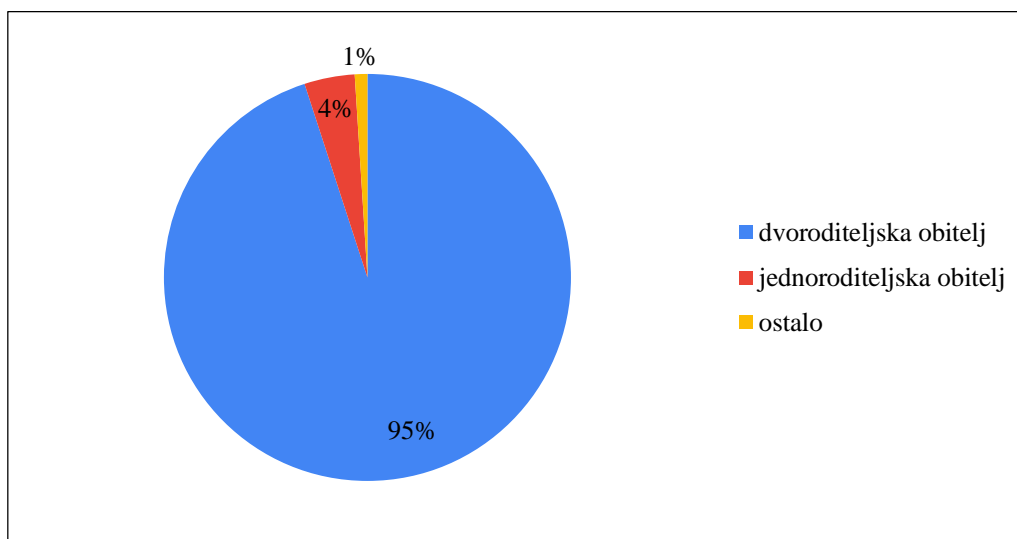

Izvor: izrada autorice

Prema prikazanim podacima vidljivo je da je zaposleno 81 % ispitanika, da je nezaposleno njih 14 % te da preostalih 5 % ispitanika radi povremeno/sezonski. Pritom je među zaposlenim ispitanicima relativno više muških ispitanika i sa završenom višom školom ili fakultetom i poslijediplomskim studijem, a među nezaposlenim ispitanicima je relativno više žena i s poslijediplomskim studijem te osoba sa završenom srednjom školom. Kada se promatraju podatci Državnog zavoda za statistiku koji se odnose na obrazovnu strukturu stanovništva Republike Hrvatske prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine vidljivo je da je podjednaki broj žena i muškaraca sa završenom višom školom ili fakultetom

ili poslijediplomskim studijem. Tako 5,75 % muškaraca ima završenu višu školu ili stručni studij te 5,91 % žena, odnosno 10,16 % muškaraca ima završen fakultet ili poslijediplomski studij te 10,80 % žena. Razlike se odnose kada je u pitanju završena srednja škola – 60 % muškaraca i 45 % žena te u udjelima koji se odnose na ispitanike koji nisu završili nikakvu školu (5,61 % muškaraca i 13,09 % žena) (DZS, 2011). Struktura obitelji kod ispitanika prikazana je na grafikonu 5.

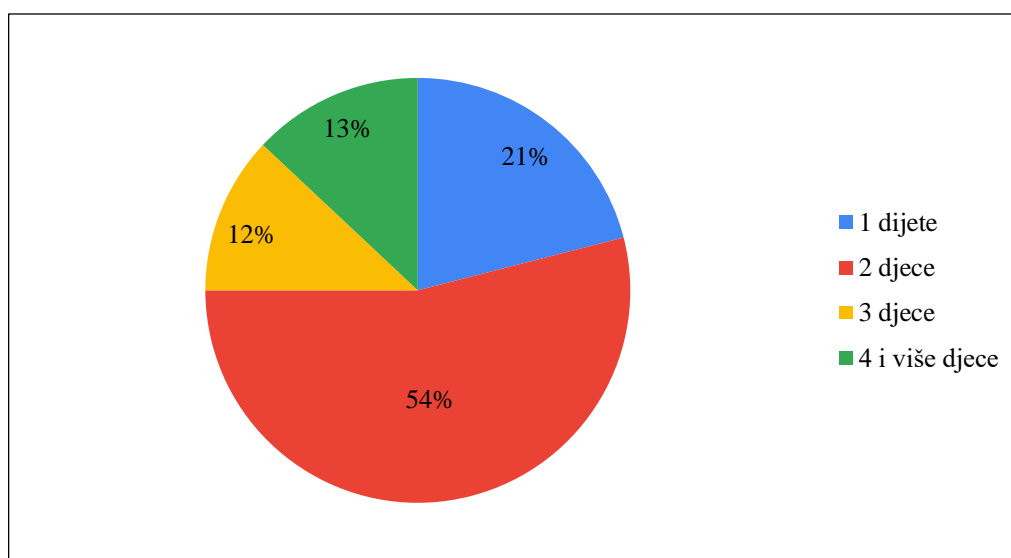
Grafikon 5. Struktura obitelji kod ispitanika

Izvor: izrada autorice

Ispitanici prema strukturi obitelji u velikoj većini imaju dvoroditeljsku obitelj, pri tome nema uočljive razlike po spolu i stupnju obrazovanja. Nema ni uočljive razlike po spolu i stupnju obrazovanja (kada se uzme u obzir da u uzorku imamo puno više žena i puno manje osoba sa završenim poslijediplomskim studijem). Broj djece u obitelji ispitanika prikazan je na grafikonu 6.

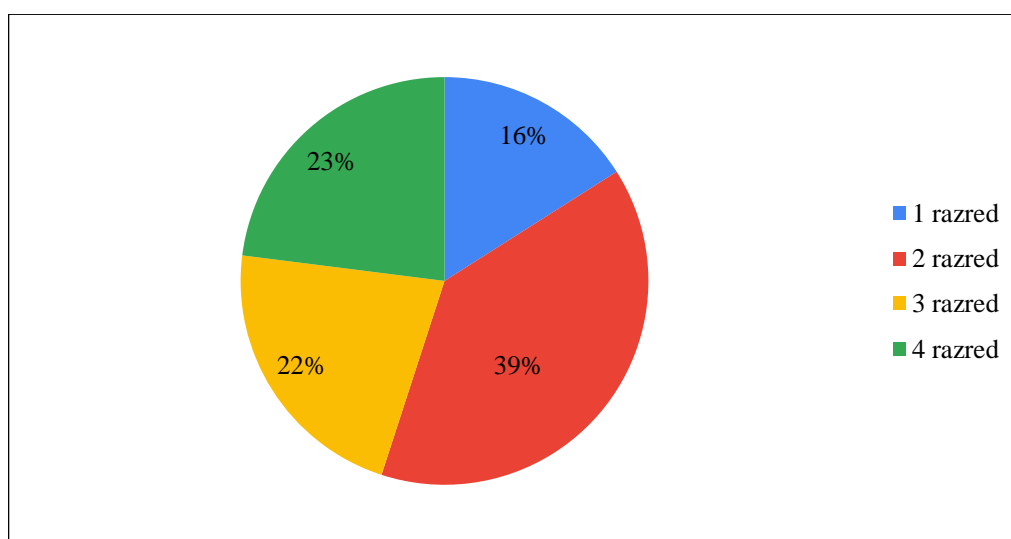
Grafikon 6. Broj djece u obitelji ispitanika

Izvor: izrada autorice

Najviše ispitanika ima dvoje djece i to vrijedi kod oba spola i za sve stupnjeve obrazovanja (54%), zatim slijedi postotak ispitanika s jednim djetetom (21 %) kojih najviše ima kod ispitanika sa završenom višom školom ili fakultetom. Veoma je sličan postotak ispitanika s troje (12 %) te četvero i više djece (13 %), s time da kod ispitanika s troje djece u istraživanju nije sudjelovao nijedan muški ispitanik ili ispitanik sa završenim poslijediplomskim studijem. Kod ispitanika s četvero ili više djece nije uočljiva razlika prema spolu ni po stupnju obrazovanja, uzevši u obzir strukturu uzorka. Koji razred pohađa dijete ispitanika prikazano je u na grafikonu 7.

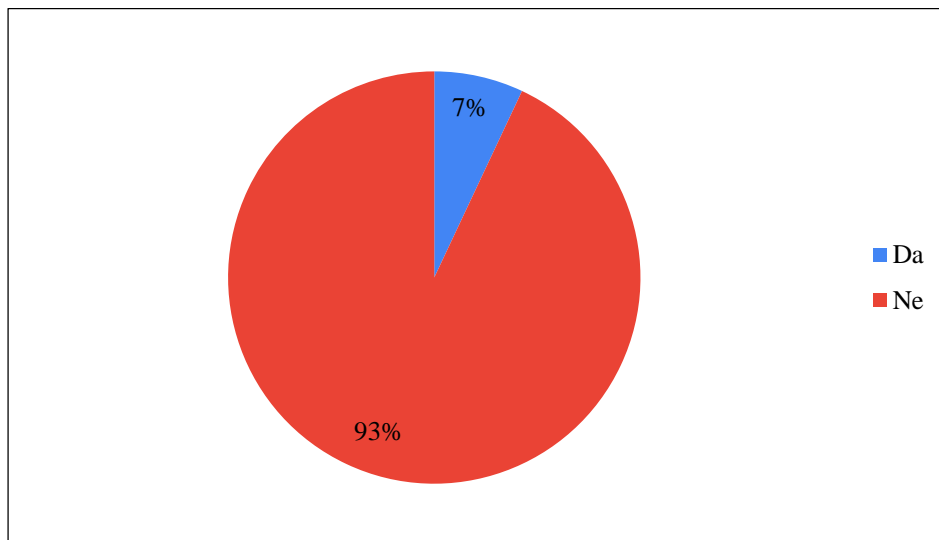
Grafikon 7. Razred koji pohađa dijete ispitanika

Izvor: izrada autorice

Prilikom odgovaranja na prethodno pitanje roditelji koji imaju više djece upućeni su u upitniku da se usmjere na ono dijete koje pohađa razrednu nastavu (od prvog do četvrtog razreda osnovne škole). Većina ispitanika odgovorila je da njihovo dijete pohađa drugi razred (39 %), što vrijedi za oba spola i za sve stupnjeve obrazovanja osim za završeni poslijediplomski studij, gdje ispitanici imaju jednaki postotak djece i u prvom razredu. Zatim, otprilike podjednaki postotak ispitanika odgovorilo je da im dijete pohađa treći (22 %) i četvrti (23 %) razred te nema bitne razlike u tom smislu ni po spolu ni po stupnju obrazovanja ispitanika. Najmanje ispitanika odgovorilo je da im dijete pohađa prvi razred (16 %), relativno nešto više kod muških ispitanika i ispitanika sa završenim poslijediplomskim studijem u odnosu na uzorak ispitanika. Ima li u obitelji ispitanika djece kod kojih su liječnički utvrđene teškoće u razvoju prikazano je na grafikonu 8.

Grafikon 8. Postojanje djece u obitelji ispitanika kod kojih su liječnički utvrđene teškoće u razvoju

Izvor: izrada autorice

Na pitanje imali li u obitelji ispitanika djece s liječnički utvrđenim teškoćama u razvoju samo 7 % ispitanika odgovorilo je da njihovo dijete ima određene teškoće u razvoju. Takvi su rezultati u skladu s općim podacima o broju djece s teškoćama u razvoju u Republici Hrvatskoj. Podatci za školsku godinu 2020./2021. pokazuju da je osnovnu školu pohađalo 314141 učenika, od čega ih je 24 913 ili 7,9 % s teškoćama u razvoju. Pritom je među učenicima razredne nastave najviše učenika s teškoćama u razvoju u četvrtim razredima osnovne škole (7,16 %)(Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2021). Procjenjuju li ispitanici svoje dijete darovitim ili iznadprosječnim u nekom području prikazano je u tablici 1.

Tablica 1. Procjena ispitanika o darovitosti ili iznadprosječnosti njihova djeteta u određenom području

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
Da	7	44	51	24	24	3	51
Ne	6	42	48	19	26	3	48
Ostalo	0	1	1	0	1	0	1
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Deveto pitanje u anketnom upitniku je poluzatvorenog tipa s dva zatvorena odgovora te uz mogućnost da ispitanici unesu odgovor pod „ostalo“. Veoma mali broj ispitanika dao je odgovor pod „ostalo“ te su se ti odgovori mogli zapravo pridodati postojećim odgovorima da i ne, osim u jednom slučaju. Nešto malo veći postotak ispitanika smatra da im je dijete darovito ili iznadprosječno u nekom području (51 %) u odnosu na one koji misle da nije (48 %), i to vrijedi kod oba spola podjednako, dok je malo više naglašeno kod osoba sa završenom srednjom školom u odnosu na ispitanike s višim ili visokim obrazovanjem. Koliko često ispitanici imaju pomoć u roditeljstvu od bližih članova obitelji (fizički, čuvanjem djeteta i sl.) prikazano je u tablici 2.

Tablica 2. Koliko često ispitanici imaju pomoć u roditeljstvu od bližih članova obitelji (fizički, čuvanjem djeteta i sl.)

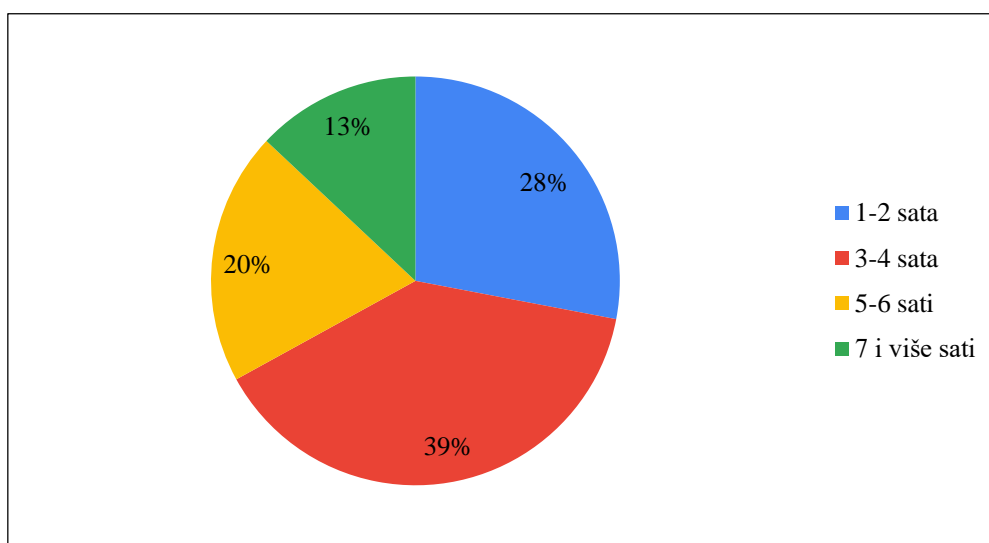
	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
jednom tjedno	9	50	59	25	29	5	59
dva puta tjedno	2	10	12	6	6	0	12
tri puta tjedno	0	6	6	0	5	1	6
četiri i više puta tjedno	2	21	23	12	11	0	23
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Deseto pitanje je zatvorenog tipa i ispitanici su mogli izabrati samo jedan odgovor. U najvećem su se udjeli ispitanici odlučili odgovoriti jednom tjedno (59 %) i za četiri i više puta tjedno (43 %). Može se primijetiti da nedostaje mogućnost izbora pomoći nijednom tjedno, pa se može pretpostaviti da su se ispitanici u takvoj situaciji odlučili za odgovor jednom tjedno

kao najbliži odgovor. Stoga se može zaključiti da većina ispitanika ima do jednom tjedno pomoć u roditeljstvu od bližih članova obitelji te je ta situacija učestalija kod muških ispitanika nego ženskih te ispitanika s poslijediplomskim studijem nego kod drugih demografskih skupina. Druga najčešća situacija jest da ispitanici imaju pomoć u roditeljstvu četiri i više puta tjedno. Najmanje je ispitanika koji imaju povremenu pomoć – dva ili tri puta tjedno (12% i 6%). Prema tome, ispitanici uglavnom nemaju ili imaju malu pomoć u roditeljstvu ili imaju kontinuiranu pomoć. Koliko ispitanicima dnevno ostaje vremena za aktivno bavljenje djetetom prikazano je na grafikonu 9.

Grafikon 9. Vrijeme koje ispitanicima svaki dan ostaje za aktivno bavljenje djetetom

Izvor: izrada autorice

Jedanaesto pitanje je zatvorenog tipa i pitaje u kojem su ispitanici mogli izabrati samo jedan odgovor. Na pitanje koliko dnevno ostaje vremena za aktivno bavljenje djetetom najviše ispitanika je odgovorilo tri do četiri sata (39 %), a to vrijedi za oba spola i za ispitanike koji imaju završenu srednju školu i višu školu/fakultet. Ispitanici sa završenim poslijediplomskim studijem najviše su odgovorili da im ostaje pet do šest sati za aktivno bavljenje djetetom. Kada se uzme u obzir status u zaposlenosti prema stupnju obrazovanja, odnosno da trećina ispitanika s poslijediplomskim studijem nije zaposlena, što ih čini skupinom s najvišom nezaposlenosti u uzorku, pa stoga nije neobično da su odgovorili da im ostaje pet do šest sati dnevno za aktivno bavljenje djetetom. Drugi po redu najviše izabran odgovor je jedan do dva sata, za koji se izjasnilo 28 % ispitanika u uzorku. Slijedi odgovor od pet do šest sati, za koji se izjasnilo 20 % ispitanika. Najmanje se ispitanika izjasnilo za odgovor sedam i više sati (13 %). Jesu li ispitanici zadovoljni uključenošću u odgoj svojeg djeteta prikazano je u tablici 3.

Tablica 3. Zadovoljstvo ispitanika uključenošću u odgoj svojeg djeteta

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja	Viša	Poslijediplomski	Ukupno
škola				škola ili fakultet	studij		
Nisam	1	6	7	5	2	0	7
Djelomično sam zadovoljan/a	6	33	39	18	19	2	39
Jesam	6	48	54	20	30	4	54
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

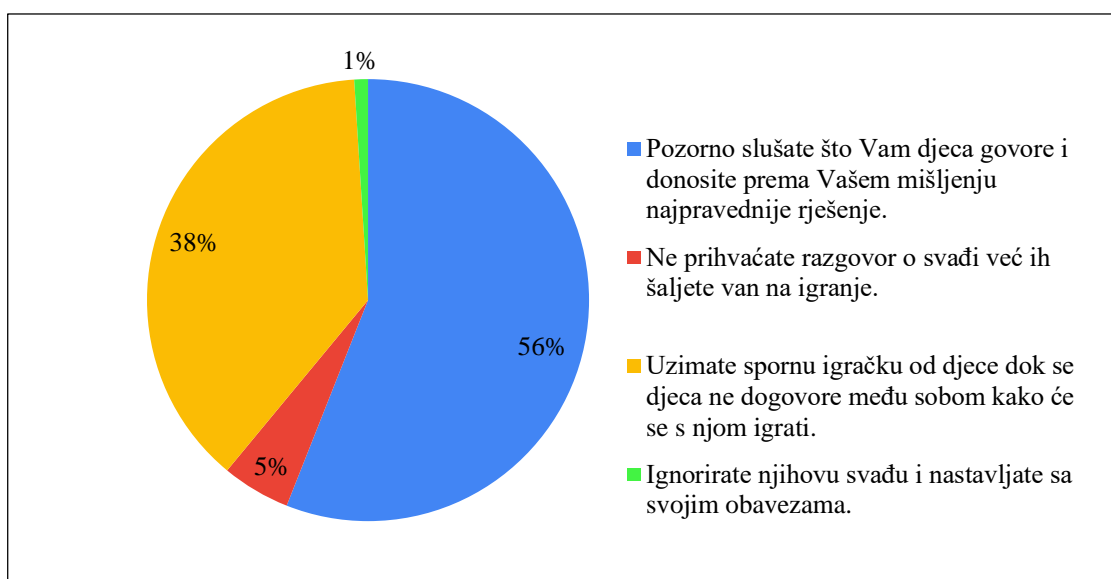
Izvor: izrada autorice

Dvanaesto pitanje formirano je kao i prethodna dva pitanja. Na pitanje o zadovoljstvu u uključenost u odgoj djeteta najveći postotak ispitanika (54 %) je odgovorilo da je zadovoljno bez obzira na završeni stupanj obrazovanja. S obzirom na spol ispitanika vidljivo je da su žene većinom zadovoljne, dok su muškarci u podjednakom postotku zadovoljni i djelomično zadovoljni. Slijede ispitanici koji su djelomično zadovoljni uključenošću u odgoj svoga djeteta (39 %), dok se najmanje ispitanika izjasnilo da nije zadovoljno (7 %). Kada se uspoređuju skupine u uzorku prema spolu i stupnju obrazovanja može se zaključiti da je zadovoljno relativno više žena nego muškaraca te relativno više osoba sa završenom višom školom/fakultetom i poslijediplomskim studijem u odnosu na osobe sa završenom srednjom školom.

5.3.2. Drugi dio upitnika – roditeljsko ponašanje

U drugom dijelu anketnog upitnika ispitivalo se ponašanje ispitanika, odnosno ponašanje roditelja djece koja pohađaju razrednu nastavu. Na sljedećem se grafikonu prikazuje odgovor na pitanje što će ispitanici učiniti kada se djeca posvađaju oko igračke.

Grafikon 10. Roditeljsko ponašanje u slučaju dječje svađe oko igračke

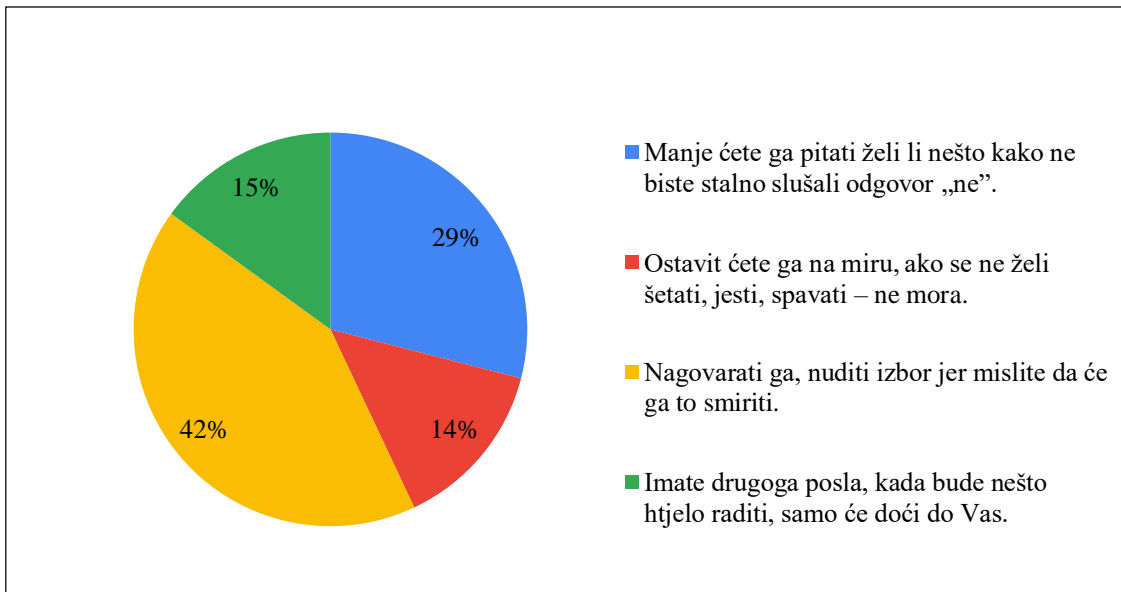

Izvor: izrada autorice

Trinaesto pitanje jest pitanje zatvorenog tipa, pri čemu su ispitanici mogli birati samo jedan odgovor. Roditelji su odgovarali kako bi se ponijeli u situaciji u kojoj su se djeca posvađala oko igračke te tražila od roditelja da presude tko ima pravo. Vidljivo je da je najviše roditelja odgovorilo da bi u toj situaciji pažljivo slušali što djeca govore i da bi donijeli rješenje za koje misle da je najpravednije (56 %). Pritom u odgovorima ispitanika ne postoje razlike prema spolu i stupnju obrazovanja. Slijede odgovori roditelja koji ističu da bi uzeli spornu igračku dok se djeca ne bi sama dogovorila kako će se s njom igrati (u 38 % slučajeva), s time da je to prihvatljiviji odgovor za žene i za osobe sa završenom srednjom školom. Vrlo mali postotak ispitanika (5 %) odlučio se za odgovor u kojem ne prihvaćaju razgovor o svađi i šalju djecu vani na igranje, dok roditelja koji bi ignorirali svađu i nastavljali sa svojim obavezama ima samo 1 %.

Na sljedećem grafikonu prikazani su odgovori ispitanika koji se odnose na to kako bi postupili u situaciji da se dijete inati i ne želi poslušati.

Grafikon 11. Ponašanje ispitanika u slučaju da se dijete inati i ne želi poslušati

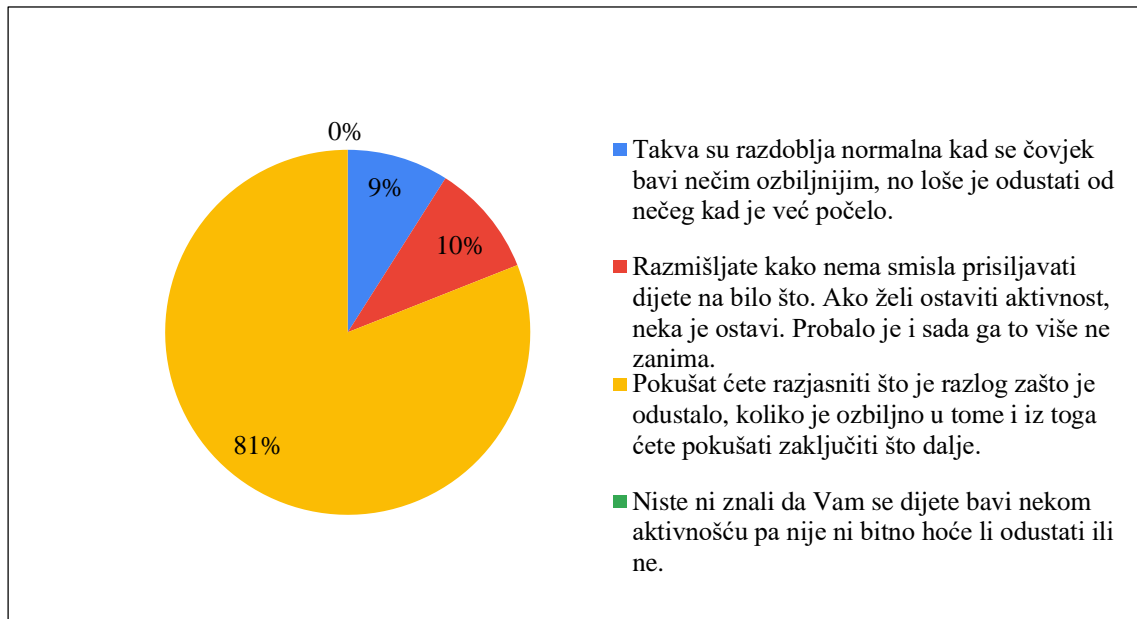

Izvor: izrada autorice

Četrnaesto pitanje je zatvorenog tipa, a ispitanici su mogli izabrati samo jedan odgovor. U ovom pitanju roditelji su odgovarali kako bi se ponijeli u situaciji u kojoj se dijete inati i ne želi poslušati. Najveći bi postotak roditelja (42 %) nagovarao dijete, nudio izbor jer bi to dijete smirilo. Drugi najprihvaćeniji odgovor roditelja bio bi da bi manje pitali dijete što želi kako ne bi slušali odgovor „ne“ od djeteta (29 %). Za preostale dvije mogućnosti, u kojem roditelji prepuštaju djetetu da samo dođe do njih kada bude htjelo i ostavljaju dijete na miru odlučio se otprilike podjednaki postotak ispitanika (15 % i 14 % ispitanika). Pritom se nisu pokazale statistički značajne razlike prema spolu i stupnju obrazovanja ispitanika na tom anketnom pitanju.

Na grafikonu 12. prikazano je što bi roditelj učinio u situaciji da dijete odustane od slobodne aktivnosti u kojoj je uspješno.

Grafikon 12. Ponašanje roditelja u situaciji da dijete odustane od slobodne aktivnosti u kojoj je uspješno

Izvor: izrada autorice

Petnaesto pitanje koncipirano je na isti način kao i prethodnih nekoliko pitanja. Roditelji su odgovarali na pitanje kako bi reagirali ako bi im dijete odustalo od slobodne aktivnosti u koju je bilo uključeno. Vidljivo je da bi daleko najveći postotak roditelja (njih 81 %) pokušao razjasniti koji je razlog djetetovog odustajanja od aktivnosti i iz toga bi zaključio što bi dalje. Roditelji bi se u dalekom manjem postotku (10 % i 9 %) pomirili s time bez razjašnjavanja situacije s djetetom. Pritom nisu uočene razlike među ispitanicima s obzirom na spol i na stupanj obrazovanja.

U tablici 4. prikazano je kako bi se ispitanici ponašali u situaciji da im se prijateljica žali na dijete školske dobi koje je sporo i u svemu treba poticaja, odnosno što bi ispitanici savjetovali prijateljici u tom slučaju.

Tablica 4. Savjet roditelja prijateljici koja ima školsko dijete koje je sporo i koje u svemu treba poticaja

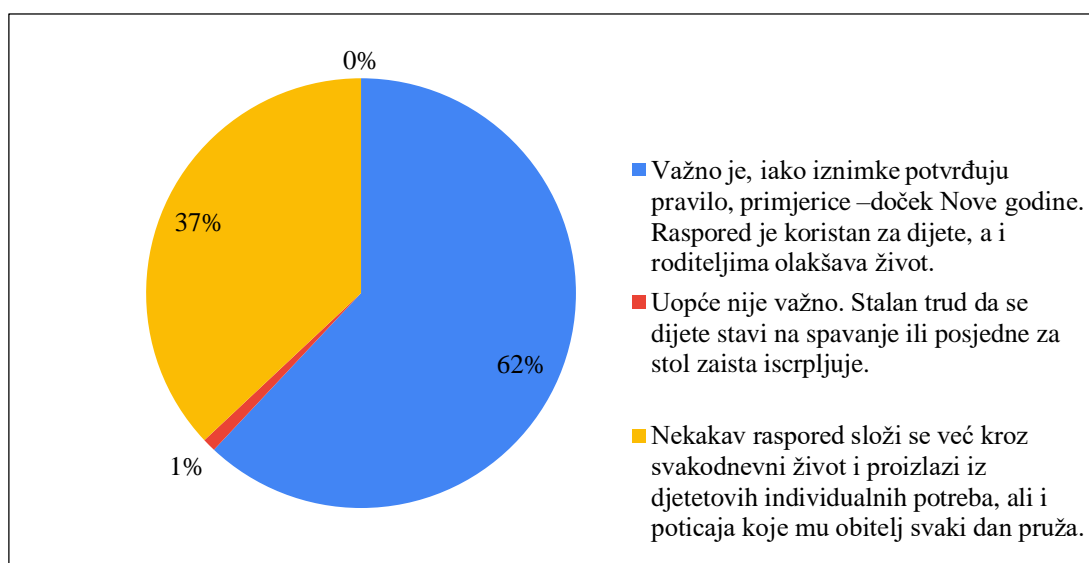
	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
Da razradi sistem požurivanja djeteta, primjerice brojanje do 10.	0	4	4	0	4	0	4
Da tome ne pridaje osobito značenje jer će se problem prije ili poslije sam riješiti.	3	6	9	7	2	0	9
Da uzme više vremena za dijete i uzme u obzir njegov temperament.	10	75	85	34	45	6	85
To nije moje dijete pa me ne zanima.	0	2	2	2	0	0	2
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Šesnaesto pitanje koncipirano je kao i više prethodnih pitanja. Vidljivo je da bi velika većina ispitanika savjetovala prijateljicu koja se žali da joj je dijete sporo i treba u svemu poticaja da uzme više vremena za dijete i uzme u obzir njegov temperament (85 %), bez obzira na spol ili stupanj obrazovanja ispitanika. Za to da se tome ne pridaje osobito značenje jer će se problem sam riješiti izjasnilo se 9 % roditelja, relativno više muškaraca i osoba sa završenom srednjom školom u odnosu na druge ispitanike u uzorku. Za razrađivanje sistema požurivanja djeteta izjasnilo se 4 % ispitanika, i to više žena sa završenom višom školom/fakultetom. Nedostatak zanimanja za tu situaciju jer se ne radi o vlastitom djetetu izrazilo je 2 % ispitanika.

Mišljenje ispitanika o tome je li važno da dijete ima dnevni raspored prikazano je na grafikonu 13.

Grafikon 13. Mišljenje ispitanika o tome je li važno da dijete ima dnevni raspored

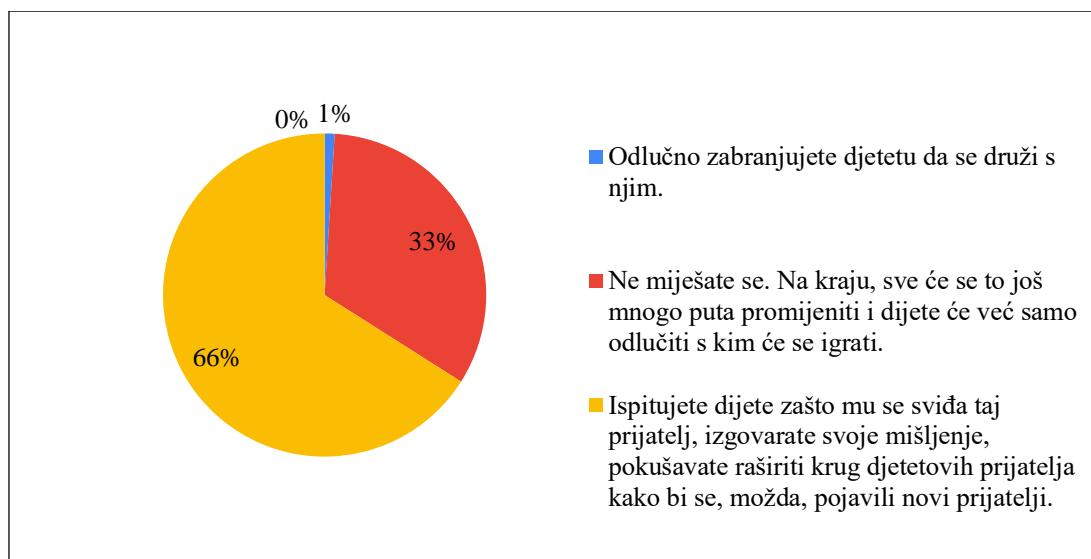

Izvor: izrada autorice

Prema podacima prikazanim na prethodnom grafikonu vidljivo je da ispitanici smatraju da je važno da dijete ima dnevni raspored, pri čemu 62 % misli da je koristan za dijete, a i roditeljima olakšava život, bez razlike prema spolu ili stupnju obrazovanja ispitanika. Za spontaniji dnevni raspored, koji se sam složi kroz svakodnevni život i djetetove individualne potrebe, kao i poticaje obitelji izjasnilo se 37 % ispitanika, također bez bitne razlike prema spolu ili stupnju obrazovanja ispitanika. Da raspored nije važan i da stalan trud oko stavljanja djeteta na spavanje ili za stol iscrpljuje misli 1 % ispitanika, a za to da nema vremena misliti o dječjem rasporedu nije se izjasnio nitko od ispitanika.

Na grafikonu 14. prikazano je ponašanje ispitanika u slučaju da im se ne sviđa nijedan prijatelj iz ulice s kojim se njihovo dijete druži.

Grafikon 14. Ponašanje ispitanika u slučaju da im se ne sviđa nijedan prijatelj iz ulice s kojim se njihovo dijete druži

Izvor: izrada autorice

Vidljivo je da u slučaju kad se roditeljima ne bi svidio jedan od prijatelja njihovog djeteta da bi većina roditelja (66 %) ispitalo dijete zašto mu se sviđa taj prijatelj, reklo djetetu svoje mišljenje o prijatelju i pokušalo raširiti krug djetetovih prijatelja. Upola manje ispitanika (33 %) ne bi se miješalo u djetetov izbor prijatelja. Samo 1 % roditelja odlučno bi zabranilo djetetu da se druži s tim prijateljem. Pritom nisu uočene razlike s obzirom na spol i stupanj obrazovanja ispitanika u odgovoru na ovo anketno pitanje.

Ponašanje roditelja u slučaju da dijete ima ispade u trgovini jer mu se nešto ne želi kupiti prikazano je u tablici 5.

Tablica 5. Ponašanje roditelja u slučaju da dijete ima ispade u trgovini jer mu se nešto ne želi kupiti

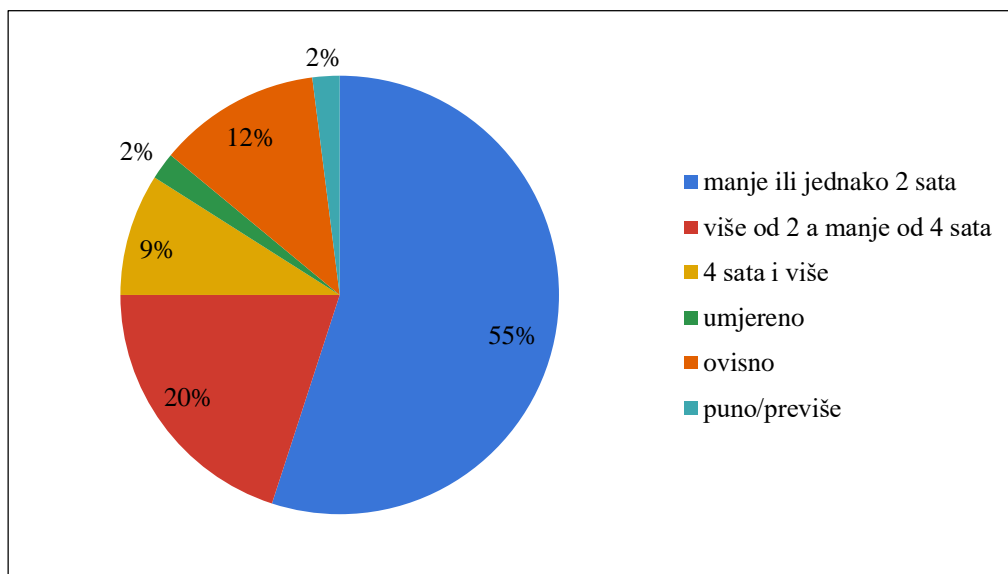
	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
Objasnim mirno zašto to ne možemo kupiti	6	27	33	16	17	0	33
Izlazim iz trgovine	2	14	16	8	5	3	16
Izlazim iz trgovine i poslije objašnjavam djetetu	2	8	10	3	7	0	10
Ignoriram ispad u trgovini, kući rješavamo problem	0	6	6	3	3	0	6
Smireno bi porazgovarali o neprimjerenom ponašanju	1	5	6	1	5	0	6
Ne kupujem svejedno	0	6	6	2	3	1	6
Nikada nismo imali takvu situaciju	0	4	4	0	3	1	4
Prije odlaska u trgovinu dogovaramo se s djetetom oko kupnje. Nismo imali taj problem.	0	3	3	2	1	0	3
Dijete bi dobilo ukor	0	3	3	2	1	0	3
Idem prema izlazu trgovine	0	2	2	0	2	0	2
Odgojili smo dijete da bude umjereno	2	0	2	0	2	0	2
Pokušavam objasniti a ako ne uspije ignoriram i izlazim iz trgovine	0	2	2	2	0	0	2
Dijete bi dobilo kaznu	0	2	2	2	0	0	2
Objasnim zašto to nije prihvatljivo ponašanje i prijetim primjerenom kaznom	0	2	2	0	1	1	2
Dobilo bi mogućnost biranja između dva proizvoda za koje smatram da su mu od koristi	0	1	1	1	0	0	1
Kažem mu da je to samo u izlogu i da se ne prodaje.	0	1	1	0	1	0	1
Ne vodim ga u trgovinu	0	1	1	1	0	0	1
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Devetnaesto pitanje je pitanje otvorenog tipa, a odgovori ispitanici su smješteni u određene kategorije koje obuhvaćaju iste ili slične odgovore te su potom izračunati postotci odgovora i prikazani tablično prema učestalosti izabranog odgovora. Iz navedenih odgovora koji su prikazani u prethodnoj tablici može se vidjeti da nitko od roditelja ne bi popustio djetetu, a načini rješavanja problema su veoma slični. Većina roditelja (ukupno 62 %) pristupila bi objašnjavanju djetetu zašto se nešto ne može kupiti, bilo prije odlaska u trgovinu, bilo u trgovini ili po povratku kući. Pritom su takvom roditeljskom ponašanju nešto sklonije žene. Izlaskom iz trgovine ili kretanju prema izlazu pristupilo bi ukupno 18 % roditelja. Za to da bi u takvoj situaciji dijete ukorili ili kaznili izjasnilo se ukupno 4 % roditelja. Takvu situaciju nije nikada imalo 4 % roditelja, a 2 % roditelja smatra da su odgojili dijete da bude umjereno. Samo 1 % roditelja izjasnilo se da ne vodi dijete u trgovinu.

Koliko sati dnevno djeca ispitanika smiju gledati televizor i koristiti se računalom prikazano je na grafikonu 15.

Grafikon 15. Koliko sati dnevno dijete ispitanika smije gledati televizor i koristiti se računalom

Izvor: izrada autorice

Dvadeseto pitanje također je pitanje otvorenog tipa. Odgovori koji su ispitanici dali smješteni su u kategorije prema broju sati ili opisnom odgovoru te su potom izračunati postotci odgovora i prikazani tablično prema učestalosti izabranog odgovora. Vidljivo je da se najveći postotak ispitanika izjasnilo da im dijete smije gledati televizor i koristiti se računalom najviše dva sata dnevno (55 % roditelja). Tom su pristupu nešto malo sklonije žene i osobe sa završenom višom školom/fakultetom u odnosu na ostale skupine. Dozvolu za gledanje TV-a i korištenje računala u trajanju od dva do najviše četiri sata dnevno djeci daje 20 % roditelja. Za

to da dopušteno vrijeme gledanja TV-a ili korištenja računalom ovisi o tome radi li se o vikendu ili praznicima (kada djeca daju više vremena za te aktivnosti), izjasnilo se 12 % roditelja. Četiri sata i više dnevno za gledanje televizora i korištenje računalom djeci dopušta 9 % roditelja. Opisnu ocjenu da im djeca provode umjereno i previše vremena dao je jednaki postotak roditelja (2 %).

Ponašanje roditelja u slučaju da dijete dolazi iz škole i kaže da nema ništa za domaću zadaću, iako se to prije nije događalo prikazano je u tablici 6.

Tablica 6. Ponašanje roditelja u slučaju da dijete dolazi iz škole i kaže da nema ništa za domaću zadaću, iako se to prije nije događalo

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
Provjerit ću	3	32	35	20	10	5	35
Vjerovati mu	4	20	24	10	14	0	24
Reći mu da ponovno provjeri	0	13	13	4	9	0	13
Porazgovarati i provjeriti što su radili u školi	1	10	11	3	8	0	11
Razgovor pokušati doći do odgovora i objašnjena s djetetove strane	4	3	7	2	4	1	7
Ništa	0	7	7	4	3	0	7
Ako laže kazna slijedi	0	2	2	0	2	0	2
Pustit ću ga da radi neke druge aktivnosti koje voli, a da nije TV ili računalo	1	0	1	0	1	0	1
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Dvadeset i prvo pitanje također je otvorenog tipa, a odgovori ispitanika smješteni su u kategorije prema sličnosti odgovora te su potom izračunati postotci odgovora i prikazani tablično prema učestalosti izabranog odgovora, od navedenog u najvećem postotku do navedenog u najmanjem postotku. Odgovori ispitanika pokazuju da su roditelji skloni provjeri daleko više nego vjerovanju djetetu. Odgovori koji uključuju neki način provjere su kako slijedi: provjera u kojoj nije spomenut način na koji će to učiniti (35 %), provjera što su radili

u školi kroz razgovor s djetetom (11 %), da dijete samo ponovno provjeri (13 %). Znači, moglo bi se reći da bi nekoj vrsti provjere pristupilo ukupno 59 % roditelja. Pristupu provjeravanja su u određenoj mjeri sklonije žene nego muškarci i osobe s poslijediplomskim studijem. Odgovor koji uključuje samo objašnjenje ima 7 % i tom su pristupu nešto skloniji muškarci više nego žene. Pristupu da bi vjerovali djetetu skloni je oko četvrtine ispitanika (24 %), malo više muškaraca nego žena. Da ne bi poduzelo ništa izjavilo je 7 % ispitanika. Da bi pustili dijete uz naknadnu kaznu ako se pokaže da dijete laže izjasnilo se 2 % ispitanika, dok bi 1 % ispitanika pustilo dijete da se bavi aktivnostima koje voli.

5.3.3. Treći dio upitnika – uključenost roditelja u školske obveze njihove djece

U trećem dijelu anketnog upitanika istraživala se uključenost roditelja u školske obveze njihove djece. Pitanjima u tom dijelu anketnog upitnika nastojale su se ispitati istraživačke hipoteze H1, prema kojoj se očekuje da će majke biti više uključene u odgoj i obrazovanje svoje djece od očeva i H2, prema kojoj se očekuje da će roditelji s višom razinom obrazovanja biti više uključeni u odgoj i obrazovanje od roditelja s nižom razinom obrazovanja.

Roditelji su ispunjavali upitnik uključenosti u obavljanje školskih obveza svoje djece korištenjem Likertove trostupanjske skale, odnosno odabirom brojeva 1, 3 ili 5 koji odgovaraju njihovim stavovima vezanima za pojedinu tvrdnju. Pritom su brojevi imali sljedeća značenja: 1- ne odnosi se na mene, 3 – niti se odnosi, niti se ne odnosi na mene, 5 – u potpunosti se odnosi na mene. Odgovori ispitanika na upitnik uključenosti u školske obveze njihove djece s obzirom na spol ispitanika prikazani su u tablici 7. Odgovori su potom obrađeni prema učestalosti odabira pojedinog odgovora te su u tablici u zadnja tri stupca prikazani najčešće odabrani odgovori (mod) i to prema spolu i ukupno.

Tablica 7. Odgovori ispitanika na upitnik uključenosti u školske obveze njihove djece (s obzirom na spol ispitanika)

	1			3			5			Ukupno (%)	Najčešći odgovor		
	M (%)	Ž (%)	Ukupno (%)	M (%)	Ž (%)	Ukupno (%)	M (%)	Ž (%)	Ukupno (%)		M	Ž	Ukupno
22.1 Svaki zadatak za školu djetetu prekontroliram.	2	19	21	4	35	39	7	33	40	100	5	3	5
22.2 Pomažem djetetu sa školom i kad to od mene ne traži.	4	33	37	2	26	28	7	28	35	100	5	1	1
22.3 Kada dođe iz škole pitam dijete što su učili taj dan i što ima za domaći rad.	0	1	1	1	10	11	12	76	88	100	5	5	5
22.4 Moje dijete je samostalno u obavljanju svojih školskih obaveza.	2	7	9	4	27	31	7	53	60	100	5	5	5
22.5 Prije svake provjere znanja učim s djetetom.	2	16	18	2	37	39	9	34	43	100	5	3	5
22.6 Znam sve što se događa s mojim djetetom u školi.	0	1	1	3	24	27	10	62	72	100	5	5	5
22.7 Kada dijete ide na izlet sa školom na kojem mogu prisustvovati roditelji, pridružim im se.	2	48	50	8	27	35	3	12	15	100	3	1	1
22.8 Ako moje dijete treba pomoć oko nekoga predmeta, ide na instrukcije.	5	53	58	6	22	28	2	12	14	100	3	1	1
22.9 Puštam dijete da dobije slabu ocjenu dok sam ne nauči.	8	30	38	4	34	38	1	23	24	100	1	3	1 i 3

Legenda: M - muško, Ž – žensko

Izvor: izrada autorice

U tablici 7. vidljivo je da muški i ženski roditelji najčešće smatraju da se u potpunosti odnose na njih sljedeće tvrdnje:

- 22.3 [Kada dođe iz škole pitam dijete što su učili taj dan i što ima za domaći rad.]
- 22.4 [Moje dijete je samostalno u obavljanju svojih školskih obaveza.]
- 22.6 [Znam sve što se događa s mojim djetetom u školi.]

Nadalje, postoje dvije tvrdnje kod kojih ukupno gledajući većina ispitanika najčešće misli da se te tvrdnje u potpunosti odnose na njih. Međutim, gledajući prema spolu za iste tvrdnje ženski ispitanici najčešće misle da se niti odnose, niti ne odnose na njih, dok muški ispitanici najčešće smatraju da se u potpunosti odnose na njih, a to su:

- 22.1 [Svaki zadatak za školu djetetu prekontroliram.]
- 22.5 [Prije svake provjere znanja učim s djetetom.]

U skladu s time moguće je da su očevi nešto temeljitiji u provjeravanju određenih zadataka i učenju s djetetom prije provjere znanja u usporedbi s majkama.

Kod sljedeće tvrdnje postoji suprotan stav kod muških ispitanika koji najčešće misle da se tvrdnja u potpunosti odnosi na njih, dok ženski ispitanici najčešće smatraju da se tvrdnja uopće ne odnosi na njih:

- 22.2 [Pomažem djetetu sa školom i kad to od mene ne traži.]

Dakle, vidljivo je da očevi češće pomažu djeci sa školom, odnosno da pomažu djeci čak i kada se to od njih ne traži, što ukazuje na to da očevi ipak nisu toliko neuključeni u svakodnevne aktivnosti svoje djece

Kod sljedećih triju tvrdnji roditelji muškog i ženskog spola najčešće su izabrali da se tvrdnje ne odnose na njih ili da se niti odnose, niti ne odnose na njih:

- 22.7 [Kada dijete ide na izlet sa školom na kojem mogu prisustvovati roditelji, pridružim im se.]
- 22.8 [Ako moje dijete treba pomoć oko nekoga predmeta, ide na instrukcije.]
- 22.9 [Puštam dijete da dobije slabu ocjenu dok sam ne nauči.]

U tablici 8. prikazane su statističke deskriptivne podatke za iste tvrdnje kao i u tablici 7, ali su rezultati obrađeni stupnju obrazovanja ispitanika.

Tablica 8. Odgovori ispitanika na upitnik uključenosti u školske obaveze njihove djece (prema stupnju obrazovanja)

	1				3				5				Ukupno (%)	Najčešći odgovor			
	SŠ (%)	V/F (%)	PS D (%)	Ukupno (%)	SŠ (%)	V/F (%)	PS D (%)	Ukupno (%)	SŠ (%)	V/F (%)	PS D (%)	Ukupno (%)		SŠ	V/F	PS D	Ukupno
22.1 Svaki zadatak za školu djetetu prekontroliram.	4	16	1	21	14	23	2	39	25	12	3	40	100	5	3	5	5
22.2 Pomažem djetetu sa školom i kad to od mene ne traži.	11	24	2	37	11	15	2	28	21	12	2	35	100	5	1	1,3 i 5	1
22.3 Kada dođe iz škole pitam dijete što su učili taj dan i što ima za domaći rad.	1	0	0	1	5	6	0	11	37	45	6	88	100	5	5	5	5
22.4 Moje dijete je samostalno u obavljanju svojih školskih obaveza.	4	4	1	9	13	14	4	31	26	33	1	60	100	5	5	3	5
22.5 Prije svake provjere znanja učim s djetetom.	6	12	0	18	12	24	3	39	25	15	3	43	100	5	3	5	5
22.6 Znam sve što se događa s mojim djetetom u školi.	1	0	0	1	8	16	3	27	34	35	3	72	100	5	5	5	5
22.7 Kada dijete ide na izlet sa školom na kojem mogu prisustvovati roditelji, pridružim im se.	21	27	2	50	14	19	2	35	8	5	2	15	100	1	1	1,3 i 5	1
22.8 Ako moje dijete treba pomoć oko nekoga predmeta, ide na instrukcije.	18	36	4	58	13	13	2	28	12	2	0	14	100	1	1	1	1

22.9 Puštam dijete da dobije slabu ocjenu dok sam ne nauči.	13	22	3	38	17	19	2	38	13	10	1	24	100	3	1	1	1 i 3
---	----	----	---	----	----	----	---	----	----	----	---	----	-----	---	---	---	-------

Legenda: SŠ – srednja škola, V/F – viša škola ili fakultet, PSD – poslijediplomski studij

Izvor: izrada
autorice

Iz prethodne je tablice vidljivo da svi ispitanici, bez obzira na stupanj obrazovanja najčešće smatraju da sljedeće tvrdnje se u potpunosti odnose na njih:

- 22.3 [Kada dođe iz škole pitam dijete što su učili taj dan i što ima za domaći rad.]
- 22.6 [Znam sve što se događa s mojim djetetom u školi.]

Nadalje, postoje dvije tvrdnje kod kojih ukupno gledajući većina ispitanika najčešće misli da se tvrdnje u potpunosti odnose na njih, ali gledajući prema stupnju obrazovanja za iste tvrdnje roditelji sa završenom višom školom/fakultetom najčešće misle da se niti odnose, niti ne odnose na njih, dok preostali ispitanici s nižim stupnjem obrazovanja najčešće smatraju da se u potpunosti odnose na njih, a to su:

- 22.1 [Svaki zadatak za školu djetetu prekontroliram.]
- 22.5 [Prije svake provjere znanja učim s djetetom.]

Ista situacija vidljiva je i kod sljedeće tvrdnje, kod koje ukupno gledajući većina ispitanika najčešće misli da se tvrdnja u potpunosti odnosi na njih, ali roditelji sa završenim poslijediplomskim studijem najčešće misle da se ta tvrdnja niti odnosi, niti ne odnosi na njih:

- 22.4 [Moje dijete je samostalno u obavljanju svojih školskih obaveza.]

Takvi su rezultati zanimljivi te se postavlja pitanje jesu li roditelji sa završenim poslijediplomskim studijem objektivniji od roditelja s nižim stupnjem obrazovanja kada je u pitanju samostalnost njihove djece u obavljanju školskih obaveza. Iako, moguće je da su roditelji sa završenim poslijediplomskim studijem nešto upućeniji u sposobnosti svoje djece u odnosu na roditelje s nižim stupnjem obrazovanja jer s njima provode više vremena i kako je istaknuto u rezultatima iz prvog dijela anketnog upitnika, među tim je roditeljima nešto više nezaposlenih nego među drugim skupinama ispitanika.

Obrnuta situacija vidljiva je kod sljedeće tvrdnje, kod koje ukupno gledajući većina ispitanika najčešće misli da se tvrdnja ne odnosi na njih ili da se niti odnosi, niti ne odnosi na

njih, ali roditelji sa završenom srednjom školom najčešće misle da se tvrdnja u potpunosti odnosi na njih:

- 22.2 [Pomažem djetetu sa školom i kad to od mene ne traži.]

Kod sljedećih triju tvrdnji svi roditelji, bez obzira na stupanj obrazovanja, najčešće su izabrali da se tvrdnje ne odnose na njih ili da se niti odnose niti ne odnose na njih:

- 22.7 [Kada dijete ide na izlet sa školom na kojem mogu prisustvovati roditelji, pridružim im se.]
- 22.8 [Ako moje dijete treba pomoć oko nekoga predmeta, ide na instrukcije.]
- 22.9 [Puštam dijete da dobije slabu ocjenu dok sam ne nauči.]

U sljedećoj je tablici prikazano koliko se kompetentnima roditelji osjećaju kada pomažu djetetu oko određenog predmeta ili područja.

Tablica 9. Koliko se kompetentnima roditelji osjećaju kada pomažu djetetu oko određenog predmeta ili područja

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
Matematika	6	27	33	16	14	3	33
Matematika i engleski jezik	0	1	1	0	1	0	1
Matematika, priroda i društvo i engleski jezik	0	1	1	0	0	1	1
Matematika, priroda i društvo i strani jezici	0	1	1	0	1	0	1
Matematika i strani jezici	0	1	1	0	1	0	1
Matematika, priroda i društvo	0	1	1	0	1	0	1
Matematika i zemljopis	1	0	1	0	1	0	1
Matematika i informatika	0	1	1	0	1	0	1
Hrvatski jezik	0	11	11	4	5	2	11
Hrvatski jezik i engleski jezik	0	1	1	0	1	0	1
Hrvatski jezik i matematika	1	4	5	0	5	0	5
Hrvatski jezik i priroda i društvo	0	1	1	0	1	0	1
Hrvatski jezik, matematika, priroda i društvo	0	4	4	3	1	0	4
Hrvatski jezik, engleski jezik, priroda i društvo i likovni odgoj	0	1	1	1	0	0	1

Engleski jezik	0	2	2	2	0	0	2
Engleski jezik i priroda i društvo	0	1	1	0	1	0	1
Strani jezici	0	2	2	0	2	0	2
Priroda i društvo	2	7	9	5	4	0	9
Zemljopis	2	0	2	2	0	0	2
Likovni odgoj	0	1	1	1	0	0	1
Tjelesni odgoj	0	1	1	1	0	0	1
Svi predmeti	1	12	13	4	9	0	13
Predmeta koji su malo teži	0	1	1	0	1	0	1
Oko društvenih nauka	0	1	1	1	0	0	1
Pisanje sastavaka	0	1	1	1	0	0	1
Pomažem kad nešto ne razumije, a pita. Tada zajedno tražimo odgovor.	0	1	1	1	0	0	1
Prirodni predmeti	0	1	1	1	0	0	1
Način življenja	0	1	1	0	1	0	1
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Dvadeset i treće pitanje je otvorenog tipa, a odgovori ispitanika su smješteni u kategorije prema školskim predmetima koje su ispitanici naveli te su potom izračunati postotci odgovora i poredani u tablici prema predmetima. Iz podataka istaknutih u prethodnoj tablici vidljivo je da se daleko najveći postotak roditelja, bez izrazitih razlika prema spolu i stupnju obrazovanja, najviše osjeća kompetentnim za pomaganje djetetu oko matematike (ukupno u svim kategorijama 49 %+), zatim slijedi hrvatski jezik (ukupno u svim kategorijama 23 % +), priroda i društvo (ukupno u svim kategorijama 19 % +) i na kraju svi predmeti (13 %). Kada se roditelji osjećaju najmanje kompetentnima kada pomažu djetetu oko određenog predmeta ili područja prikazano je u tablici 10.

Tablica 10. Roditelji se najmanje kompetentnima osjećaju kada djetetu pomažu oko određenog predmeta ili područja

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
Matematika	1	16	17	9	7	1	17
Matematika, fizika, kemija	0	1	1	1	0	0	1
Brojevi	0	1	1	1	0	0	1
Geometrija	0	1	1	0	1	0	1
Glazbena kultura	3	13	16	7	8	1	16
Likovna i glazbena kultura	2	0	2	0	2	0	2
Likovna kultura	1	8	9	4	4	1	9
Kreativnih zadataka	0	1	1	0	1	0	1
Hrvatski jezik i glazbena kultura	0	1	1	0	1	0	1
Hrvatski jezik	1	9	10	5	4	1	10
Engleski jezik	2	7	9	5	4	0	9
Engleski i njemački jezik	0	1	1	1	0	0	1
Njemački jezik	0	2	2	0	2	0	2
nema	1	8	9	3	6	0	9
Vjeronauk	2	4	6	1	3	2	6
bez odgovora	0	6	6	2	4	0	6
Društvenih predmeta	0	1	1	1	0	0	1
Fizika	0	1	1	1	0	0	1
Informatika	0	2	2	1	1	0	2
Tehnička područja	0	1	1	0	1	0	1
Kada nisam potreban/na	0	1	1	1	0	0	1
Područja koje ni meni „ne leže“	0	1	1	0	1	0	1
Sve	0	1	1	0	1	0	1
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Dvadeset i četvrto pitanje je otvorenog tipa. Odgovori ispitanika smješteni su u kategorije prema školskim predmetima koje su ispitanici naveli te su potom izračunati postotci odgovora i poredani u tablici prema predmetima. Iz podataka navedenih u prethodnoj tablici vidljivo je da se najveći postotak roditelja najmanje osjeća kompetentnim za pomaganje djetetu opet oko

matematike (ukupno u svim kategorijama 20 %+), samo u mnogo manjem postotku nego što je prikazano u tablici 9. gdje se najviše ispitanika izjasnilo da se osjeća najviše kompetentnim upravo u području matematike. Relativno se na ovaj način izjasnilo više žena nego muškaraca i više osoba sa završenom srednjom školom u odnosu na druge ispitanike. Sličan postotak roditelja izjasnio se, bez izrazitih razlika prema spolu i stupnju obrazovanja, da se osjećaju najmanje kompetentnim za pomaganje djetetu oko glazbene kulture (ukupno u svim kategorijama 19 %+). Zatim slijede predmeti u kojima su roditelji osjećaju umjereni nedostatak kompetencija: strani jezici (ukupno u svim kategorijama 12 %+), hrvatski jezik (ukupno u svim kategorijama 11 %+), likovna kultura (ukupno u svim kategorijama 11 %+) i vjeronauk (9 %). Roditelja koji su se izjasnili da nema područja u kojima se najmanje osjećaju kompetentnima ima 9 %, kojima bi se mogli pridružiti i oni koji nisu odgovorili na ovo pitanje (a što bi se moglo tumačiti jednako kao „nema“) ima 6 %.

Prema istaknutome, vidljivo je da se u rijetkim odgovorima ispitanika koji su vezani za sudjelovanje roditelja u obrazovanju djeteta javljaju razlike s obzirom na njihov spol ili stupanj obrazovanja, pa se u skladu s time mogu odbaciti postavljene hipoteze, prva hipoteza (H1) prema kojoj se očekivalo da će majke biti više uključene u odgoj i obrazovanje svoje djece od očeva, te druga hipoteza (H2) prema kojoj se očekivalo da će roditelji s višom razinom obrazovanja biti više uključeni u odgoj i obrazovanje djece od roditelja s nižom razinom obrazovanja.

Takvi se rezultati, kada je u pitanju stupanj obrazovanja roditelja, slažu s rezultatima istraživanja koje je provela Bedeniković Lež (2009), a čije je istraživanje pokazalo da se majke s obzirom na stupanj obrazovanja ne razlikuju u neposrednoj uključenosti u školski razvoj djeteta. Što se tiče spola roditelja, rezultati su u skladu s rezultatima nekih drugih istraživanja. Istraživanje koje su proveli i Samson i Lydiah (2014) pokazalo je da 89 % majki sudjeluje u djetetovu obrazovanju u usporedbi s 83 % očeva. Međutim, istraživanje koje su proveli Moon i Ivins (2004) pokazalo je da su majke značajno više uključene u obrazovanje djeteta. Točnije, u tom su istraživanju ženski ispitanici u 69 % slučajeva istaknuli da su one više uključene u obrazovanje djeteta u odnosu na 16 % muških ispitanika koji su utvrdili da su oni uključeni više u obrazovanje vlastitog djeteta u odnosu na partnerice. S druge strane, 5 % žena istaklo je da su njihovi partneri više uključeni u obrazovanje djeteta u odnosu na 52 % muških ispitanika koji su to istaknuli za svoje partnerice. I u istraživanju koje su provele Fleischmann i de Haas (2016) u obrazovanje djeteta značajno su više bile uključene majke od očeva. Prema tome, rezultati istraživanja s obzirom na uključenost roditelja u obrazovanje djeteta s obzirom na njihov spol

nisu uvijek jednaki. U nekim se istraživanjima roditeljske uključenosti u djetetovo obrazovanje fokus stavlja na majke (Waander i sur., 2007, prema Fleischmann i de Haas, 2016), dok se u drugim istraživanjima roditeljske uključenosti ne specificira o kojim je roditeljima riječ (Turney i Kao, 2009, prema Fleischmann i de Haas, 2016).

6. Zaključak

Termin „roditelj“ se odnosi na majku ili oca, a postoje dva tipa roditelja: biološki i socijalni roditelji. Od bioloških roditelja dijete djelomično nasljeđuje mentalne i tjelesne karakteristike, dok socijalni roditelji ne moraju istodobno biti i biološki, ali se skrbe o djetetu i odgajaju ga u skladu s kulturnim, religijskim i moralnim normama te vrijednostima. Najvažnija roditeljska uloga je odgojna uloga. S obzirom na roditeljsku toplinu i nadzor razlikuju se autoritaran, autoritativan, permisivan ili popustljiv te zanemarujući ili zapuštajući odgojni stil. Za dijete je najbolje kada roditelji slijede autoritativan odgojni stil, odnosno kada roditelj djetetu pruža toplinu, ali i nadzor. Dijete odgojeno autoritativnim stilom u odrasloj dobi postaje prijateljsko, kooperativno, samopouzđano, samostalno, intelektualno uspješno i socijalno odgovorno. Druga klasifikacija odgojnog stila pretpostavlja samo jednu dimenziju odgojnog stila, a to je roditeljska toplina, koja podrazumijeva roditeljsko prihvaćanje ili odbijanje. Roditeljsko prihvaćanje izraženo je kao ljubav i toplina, a može se iskazati tjelesno ili verbalno, dok je roditeljsko odbijanje izraženo kao neprijateljstvo/agresija, indiferentnost/zanemarivanje i nediferencirano odbacivanje.

Što se tiče pojedinačnih uloga roditelja, majčina uloga u najranijem djetetovom razdoblju života izuzetno je važna. Osim što je majka ta koja donosi dijete na svijet i koja ga hrani, majka je potrebna djetetu kako bi ono razvilo povjerenje. Odvajanje djeteta od majke može izazvati smetnje u razvoju ličnosti. Svaka bi majka trebala biti svjesna svojih odgovornosti, postaviti jasne ciljeve djetetu te mu ih dati do znanja, poticati dijete prema njegovim mogućnostima te ga učiti o plemenitim vrlinama. Kada je riječ o očevoj ulozi u odgoju djeteta, očevima se tek posljednjih desetljeća posvećuje veća pozornost. Očeve karakteristike i osobine ličnosti od manjeg su značaja za djetetov razvoj nego karakteristike same veze između oca i djeteta. Ako je veza sigurna, topla, osjećajna i puna potpore otac će imati pozitivan utjecaj na djetetov razvoj. Jednako tako, sama količina vremena koju dijete provodi s ocem manje je bitna od onoga što dijete i otac zajedno rade. Kroz sudjelovanje u njezi djeteta, njegovom odgoju i odnosu s ostalim članovima obitelji otac utječe na djetetov kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj.

Roditelji su osim u odgoj djeteta uključeni i u njegovo obrazovanje. Roditeljska uključenost u obrazovanje djeteta ima određene dobrobiti za roditelje, ali su prvenstveno važne dobrobiti roditeljskog sudjelovanja u djetetovu obrazovanju za samo dijete. Sudjelovanje

roditelja u obrazovanju djeteta važno je za školski uspjeh djeteta i za njegov razvoj. Ako roditelji sudjeluju u djetetovu obrazovanju, dijete će imati više ocjene i bolje rezultate na testovima znanja te će razvijati različite vještine učenja. Osim toga, težit će postizanju uspjeha u školi i više će se truditi, a to će dovesti do poboljšanja ponašanja i discipline. Isto tako, dijete će se osjećati kompetentno, samopouzđano, imat će vjere u postizanje ciljeva na temelju svojih sposobnosti, a to će se pozitivno odraziti i na djetetove emocije.

Za potrebe diplomskog rada provedeno je istraživanje u kojem je cilj bio ispitati sudjelovanje roditelja u obrazovanju djece koja pohađaju razrednu nastavu, odnosno utvrditi postoje li razlike u sudjelovanju roditelja u obrazovanju djeteta s obzirom na spol i stupanj obrazovanja ispitanika. U istraživanju koje je provedeno putem *online* ankete sudjelovalo je sto ispitanika. Rezultati istraživanja pokazali su da ne postoje razlike u uključenosti roditelja u obrazovanje djece s obzirom na spol i stupanj obrazovanja ispitanika. Rezultati provedenog istraživanja donekle su u skladu s rezultatima drugih sličnih provedenih istraživanja. Druga slična istraživanja pokazala su da ne postoje razlike među ispitanicima s obzirom na stupanj obrazovanja, dok rezultati istraživanja koji upućuju na to u kojoj su mjeri u obrazovanje djece uključene majke i očevi nisu konzistentni.

Svakako je zanimljivo kako su roditelji danas sve više uključeni u obrazovanje djeteta te da su u svojem odgoju sve više naklonjeniji ponašanjima koja su u skladu s autoritativnim stilom. Roditelji i učitelji trebaju biti podrška djeci, vjerovati u njihove sposobnosti i kompetencije te ih motivirati na učenje kako bi postigla što bolji sportski uspjeh i kako bi se razvila u samopouzđane osobe koje znaju koje sposobnosti posjeduju i kako ih najbolje iskoristiti u privatnom i poslovnom životu u odrasloj dobi.

Bez obzira na rezultate koji su dobiveni provedenim istraživanjem i koje su zanimljiv pokazatelj sudjelovanje roditelja u odgoju djeteta, rezultati provedenog istraživanja ne mogu se generalizirati jer je istraživanje provedeno na relativno malom broju ispitanika, a i anketni upitnik je nedovoljno pouzdan i osjetljiv. Osim toga, rezultati mogu biti subjektivni jer je riječ o procjeni ispitanika koja nije nužno objektivna. Stoga bi se buduća slična istraživanja trebala provoditi na većem broju ispitanika, na bolje odabranom uzorku te bi se trebala provesti korištenjem testova provjerenih metrijskih karakteristika. Bez obzira na nedostatke provedenog istraživanja, rezultati istraživanja mogu poslužiti kao temelj za provedbu daljnjih istraživanja.

7. Literatura

Andrilović, V. i Čudina, M. (1990). *Osnove opće i razvojne psihologije*. Zagreb: Školska knjiga.

Bedeniković Lež, M. (2009). Uloga majke u školskom uspjehu djeteta. *Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju u praksi*, 58 (3), 331-344.

Berk, L. E. (2008). *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Berk, L. E. (2015). *Dječja razvojna psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Brajša, P. (2009). *Brak i obitelj iz drugoga kuta*. Zagreb: Glas Koncila.

Brajša-Žganec, A. (2003). *Dijete i obitelj*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Brdar, I. i Rijavec, M. (1998). *Što učiniti kad dijete dobije lošu ocjenu?* Zagreb: IEP.

Brković, I. (2009). Zašto želimo biti roditelji? Roditeljstvo i stilovi odgoja. U: Čorkalo

Biruški, D. (ur.), *Primijenjena psihologija: Pitanja i odgovori* (str. 100-119), Zagreb: Školska knjiga.

Clarke-Stewart, A. (1978). And Daddy Makes Three: The Father's Impact on Mother and Young Child. *Child Development*, 49 (2), 466-478.

Čatipović, V. (2010). *Djeca i roditelji*. http://www.ringeraja.hr/clanak/djeca-i-roditelji_371.html. Pristupljeno 30. svibnja 2021.

Čudina Obradović, M. i Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.

Daly, M. (2008). *Roditeljstvo u suvremenoj Europi*. Zagreb: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Državni zavod za statistiku (2011). *Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu, popis 2011*. https://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_32/h01_01_32.html. Pristupljeno 18. lipnja 2021.

Đekić, R. (2016). *Uloga očeva u razvoju i odgoju djeteta*. Završni rad. Pula: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli.

Eurostat (2020). *Women are having their first child at an older age*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20200515-2>. Pristupljeno 18. lipnja 2021.

Fleischmann, F. i de Haas, A. (2016). Explaining parents' school involvement: The role of ethnicity and gender in the Netherlands. *The Journal of Educational Research*, 109 (5), 554-565.

Gegić, A. (2017). *Roditeljski odgojni stilovi*. Diplomski rad. Petrinja: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Gvozdenović, S. (2012). *Ogledi iz sociologije obrazovanja*. Nikšić: Filozofski fakultet.

Hoover-Dempsey, K. V. i Sandler, H. M. (1997). Why Do Parents Become Involved in Their Children's Education? *Review of Educational Research*, 67(1), 3-42.

Jezerčić, I. (2020). *Uloga odgojnih stilova na razvoj djece*. Završni rad. Petrinja: Učiteljski studij Sveučilišta u Zagrebu.

Jovović, Z. (2017). Suvremeno demokratsko društvo: odgoj i obrazovanje za toleranciju. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 63(2), 27-34.

Jurčević-Lozančić, A. (2005). *Izazovi odrastanja: predškolsko dijete u okruženju suvremene obitelji i vrtića*. Petrinja: Visoka učiteljska škola.

Jurčević-Lozančić, A. i Kunert, A. (2015). Obrazovanje roditelja i roditeljska pedagoška kompetencija, teorijski i praktički izazovi. *Metodički obzori*, 10 (2), 39-48.

Juul, J. (1996). *Vaše kompetentno dijete*. Zagreb: Educa.

Lacković-Grgin, K. (2011). Doživljaj i praksa roditeljstva u različitim životnim razdobljima. *Društvena istraživanja*, 20 (4), 1063-1083.

Ljubetić, M. (2001). Partnerstvo obitelji i dječjeg vrtića. *Napredak*, 142 (1), 16-23.

Ljubetić, M. (2007). *Biti kompetentan roditelj*. Zagreb: Mali profesor.

Ljubetić, M. (2011). Stabilna obitelj i poželjno roditeljstvo u kaotičnom svijetu – (moguća) stvarnost ili iluzija? (Imaju li perspektivu i/ili alternativu?). U: Maleš, D. (ur.), *Nove paradigme ranoga odgoja* (str. 67-96). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Zavod za pedagogiju.

Ljubetić, M. (2012). *Nosi li dobre roditelje rođa: Odgovorno roditeljstvo za kompetentno dijete*. Zagreb: Profil.

Klarin, M. (2003). Očeva uloga u razvitku samopoštovanja. *Napredak*, 144 (4), 2003, 442-450.

Klarin, M. (2006). *Razvoj djece u socijalnom kontekstu*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Klopotan, J. (2020). *Djecu moramo učiti o njihovim pravima, ali i dužnostima*. <https://miss7mama.24sata.hr/skolarci/razvoj-od-sedme-do-cetrnaeste-godine/djecu-moramo-uciti-o-njihovim-pravima-ali-i-duznostima-2162>. Pristupljeno 10. lipnja 2021.

Lamb, M. E. i Tamis-Lemonda, C. S. (2004). *The role of the father: An introduction*. New York: John Wiley & sons.

Matković, D. (2015). *Motivacija za roditeljstvo*. Završni rad. Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

Maleš, D. (1993). Škola – roditelji – djeca. *Obnovljeni život: časopis za filozofiju i religijske znanosti*, 48(6), 587-593.

Maleš, D. i Kušević, B. (2011). Nova paradigma obiteljskoga odgoja. U: Maleš, D (ur.), *Nove paradigme ranoga odgoja* (str. 41-66). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu - Zavod za pedagogiju.

Matijević, M., Bilić, V. i Opić, S. (2016). *Pedagogija za učitelje i nastavnike*. Zagreb: Školska knjiga i Učiteljski fakultet Zagreb.

Milanović, M., Stričević, I., Maleš, D i Sekulić-Majurec, A. (2000). *Skrb za dijete i poticanje ranog razvoja djeteta u Republici Hrvatskoj*. UNICEF – Ured za Hrvatsku, Ministarstvo prosvjete i športa RH, Targa.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske (2021). Školski e-rudnik. <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiZWE3YTE4OWQtOWJmNC00OTJmLWE2MjktYTQ5MWJINDNlZDQ0IiwidCI6IjJmTFJmNjLWI3NjEtNDVkyi1hOWY1LTRhYzc3ZTk0ZTFkNCIsImMiOjI9>. Pristupljeno 18. lipnja 2021.

Moon, N. i Ivins, C. (2004). *Parental Involvement in Children's Education*. <https://pdf4pro.com/cdn/parental-involvement-in-children-s-education-3406a0.pdf>. Pristupljeno 24. lipnja 2021.

Pećnik, N. (2013). *Kako roditelji i zajednice brinu o djeci najmlađe dobi u Hrvatskoj*. Zagreb: UNICEF.

Piuk, J. i Micuka, I. (2019). Školski uspjeh adolescenata: Uloga perfekcionizma, prilagodbe i uključenosti roditelja u školske aktivnosti. *Psihologijske teme*, 28 (3), 621-643.

Samson, O. i Lydiah, N. (2014). Gender Differences in Parental Involvement in Children's Learning in Public Secondary Schools: A Case of Kieni-West District, Nyeri County – Kenya. *International Journal of Innovation and Scientific Research*, 12 (1), 115-125.

Sremić, I. i Rijavec, M. (2010). Povezanost percepcije majčinog i očevog roditeljskog ponašanja i školskog uspjeha kod učenika osnovne škole, *Odgojne znanosti*, 12(2), 347-360.

Stričević, I. (2011). Jačanje roditeljskih kompetencija kroz programe obrazovanja roditelja. U Maleš, D. (ur.), *Nove paradigme ranog odgoja* (str. 125-152). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Zavod za pedagogiju.

Šušanj Gregorović, K. (2017). Roditeljska uključenost u obrazovanje djeteta: stavovi i praksa učitelja. *Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 66 (3), 347-376.

Šušanj Gregorić, K. (2018). Dobrobiti roditeljske uključenosti u obrazovanje djeteta. *Napredak*, 159 (1-2), 101-113.

Vinković, A. (2017). *Utjecaj stila roditeljstva na odgoj djeteta*. Završni rad. Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

Vrbanac, E. (2017). *Rizična socijalna ponašanja učenika u primarnom obrazovanju*. Diplomski rad. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Sažetak

Sudjelovanje roditelja u obrazovanju djeteta ima različite dobrobiti za dijete, točnije za postizanje školskog uspjeha i za djetetov razvoj. Problem istraživanja koje se provodilo za potrebe diplomskog rada bio je utvrditi sudjelovanje roditelja u obrazovanju djeteta koje pohađa razrednu nastavu te eventualne razlike među roditeljima s obzirom na spol i na stupanj obrazovanja. Spoznajni je cilj bio utvrditi razlikuje li se uključenost roditelja u djetetovo obrazovanje s obzirom na spol i na stupanj obrazovanja te u skladu s dobivenim rezultatima ponuditi smjernice za unapređenje djetetova obrazovanja i razvoja.

Upitnik za anketiranje sastojao se od tri dijela, pri čemu su prvi i treći dio samostalno izrađeni, dok je drugi dio izrađen prema upitniku koji je konstruirala Vinković (2017). Upitnik se sveukupno sastojao od 25 pitanja zatvorenog i otvorenog tipa. U istraživanju je sudjelovalo sto ispitanika, odnosno roditelja čije dijete pohađa razrednu nastavu. Analizom prikupljenih podataka zaključeno je da se sudjelovanje roditelja u obrazovanju djeteta ne razlikuje s obzirom na spol i stupanj obrazovanja ispitanika, čime su potvrđene postavljene istraživačke hipoteze. S obzirom na dobivene rezultate istraživanja poželjno je stvarati okruženje u kojem će se promicati sudjelovanje roditelja u djetetovu obrazovanju te isticati dobrobiti takve roditeljske uključenosti za dijete.

Ključne riječi: dijete, obrazovanje, roditelji, roditeljska uključenost

PARENTAL INVOLVEMENT IN CHILD'S EDUCATION

Abstract

Parental involvement in a child's education has various benefits for the child, more specifically for achieving school success and for the child's development. The problem of the research conducted for the purposes of the thesis was to determine the participation of parents in the education of a child attending class and possible differences between parents with regard to gender and level of education. The cognitive goal was to determine whether the involvement of parents in the child's education differs according to gender and level of education, and in accordance with the obtained results to offer guidelines for improving the child's education and development.

The survey questionnaire consisted of three parts, with the first and third parts being developed independently, while the second part was developed according to a questionnaire constructed by Vinković (2017). The questionnaire consisted of a total of 25 closed-ended and open-ended questions. One hundred respondents participated in the research, ie parents whose child attends class. The analysis of the collected data concluded that the participation of parents in the education of the child does not differ with regard to the gender and level of education of the respondents, which confirmed the research hypotheses. Given the obtained results of the research, it is desirable to create an environment in which the participation of parents in the child's education will be promoted and the benefits of such parental involvement for the child will be emphasized.

Keywords: child, education, parents, parental involvement

Prilozi

Prilog. 1.

Anketni upitnik

Poštovani roditelju,

pred Vama se nalazi upitnik kojim se žele utvrditi trendovi u roditeljskim ponašanjima. Upitnik je anoniman i svi odgovori koristit će se isključivo u svrhu izrade diplomskog rada. U pitanjima nema točnih i netočnih odgovora, zato Vas molimo da na sva pitanja odgovorite iskreno. Ako imate više djece, molimo Vas usmjerite se na ono dijete koje pohađa razrednu nastavu (od prvog do četvrtog razreda).

Unaprijed zahvaljujem na suradnji!

Molimo Vas na sljedeća pitanja zaokružite samo jedan odgovor.

1. Vaš spol:

- a) Muško
- b) Žensko

2. Vaša dob:

- a) 26-30 godina
- b) 31-35 godina
- c) 36-40 godina
- d) 41-45 godina
- e) 45 i više godina

3. Vaš stupanj obrazovanja je:

- a) osnovna škola
- b) srednja škola
- c) viša škola ili fakultet
- d) poslijediplomski studij
- e) drugo: _____

4. Vaš status zaposlenja:

- a) nezaposlen/a
- b) zaposlen/a
- c) povremeno/sezonski

5. Vaša obitelj po strukturi je:

- a) jednoroditeljskoj obitelji
- b) dvoroditeljskoj obitelji
- c) drugo: _____

6. Koliko djece imate:

- a) 1 dijete
- b) 2 djece
- c) 3 djece
- d) 4 i više djece

7. Koji razred pohađa Vaše dijete?

- a) 1. razred
- b) 2. razred
- c) 3. razred
- d) 4. razred

8. Ima li u Vašoj obitelji djece s liječnički utvrđenim teškoćama u razvoju?

- a) da
- b) ne

9. Procjenjujete li svoje dijete darovitim ili iznadprosječnim u nekom području:

- a) Nisam
- b) Jesam
- c) Drugo: _____

10. Koliko često imate pomoć u roditeljstvu od bližih članova obitelji (fizički, čuvanjem djeteta i sl.):

- a) jedanput tjedno

- b) dvaput tjedno
- c) triput tjedno
- d) četiri i više puta tjedno

11. Koliko Vam dnevno ostaje vremena za aktivno bavljenje djetetom:

- a) 1-2 sata
- b) 3-4 sata
- c) 5-6 sati
- d) 7 i više sati

12. Jeste li zadovoljni uključenosti u odgoj svog djeteta:

- a) Nisam
- b) Djelomično sam zadovoljan/na
- c) Jesam

Pred Vama se nalazi upitnik roditeljskih ponašanja. Molimo Vas da na svako pitanje zaokružite samo jedan odgovor i to onaj koji se najviše odnosi na Vas.

NAPOMENA: Dio upitnika je preuzet od Anđele Vinković koja ga je napisala u svrhu svoga završnog rada.

1. Djeca su posvađala oko igračke i sada dolaze k Vama da presudite tko je imao pravo. Što ćete učiniti?

- a) Pozorno slušate što Vam djeca govore i donosite prema Vašem mišljenju najpravednije rješenje.
- b) Ne prihvaćate razgovor o svađi već ih šaljete vani na igranje.
- c) Uzimate spornu igračku od djece dok se djeca ne dogovore među sobom kako će se s njom igrati.
- d) Ignorirate njihovu svađu i nastavljate sa svojim obavezama.

2. Vaše se dijete inati i ne želi poslušati. Što ćete napraviti?

- a) Manje ćete ga pitati želi li nešto kako ne biste stalno slušali odgovor „ne”.
- b) Ostavit ćete ga na miru, ako se ne želi šetati, jesti, spavati –ne mora.
- c) Nagovarati ga, nuditi izbor jer mislite da će ga to smiriti.

d) Imate drugoga posla, kada bude nešto htio raditi, samo će doći do Vas.

3. Vaše dijete ima slobodnu aktivnost (primjerice ritmiku ili nogomet), uspješno je, ali nakon nekog vremena odustaje. Što činite?

a) Takva su razdoblja normalna kad se čovjek bavi nečim ozbiljnijim, no loše je odustati od nečeg kad je već počelo.

b) Razmišljate kako nema smisla prisiljavati dijete na bilo što. Ako želi ostaviti aktivnost, neka je ostavi. Probalo je i sada ga to više ne zanima.

c) Pokušat ćete razjasniti što je razlog zašto je odustalo, koliko je ozbiljno u tome i iz toga ćete pokušati zaključiti što dalje.

d) Niste ni znali da Vam se dijete bavi nekom aktivnošću pa nije bitno hoće li odustati ili ne.

4. Prijateljica Vam se žali na svoje dijete školske dobi koje je sporo i u svemu treba poticaja. Što savjetujete?

a) Da razradi sistem požurivanja djeteta, primjerice brojanje do 10.

b) Da tome ne pridaje osobito značenje jer će se problem prije ili poslije sam riješiti.

c) Da uzme više vremena za dijete i uzme u obzir njegov temperament.

d) To nije moje dijete pa me ne zanima.

5. Je li važno da dijete ima dnevni raspored (odlazak na spavanje)?

a) Važno je, iako iznimke potvrđuju pravilo, primjerice –doček nove godine. Raspored je koristan za dijete, a i roditeljima olakšava život.

b) Uopće nije važno. Stalan trud da se dijete stavi na spavanje ili posjedne za stol zaista iscrpljuje.

c) Nekakav raspored složi se već kroz svakodnevni život i proizlazi iz djetetovih individualnih potreba, ali i poticaja koje mu obitelj svaki dan pruža.

d) Tko još ima vremena misliti o dječjem rasporedu, čak Vam je i Vaš raspored previše.

6. Ne sviđa Vam se jedan od prijatelja iz ulice s kojim se vaše dijete druži. Što ćete učiniti?

a) Odlučno zabranjujete djetetu da se druži s njim.

b) Ne miješate se. Na kraju, sve će se to još mnogo puta promijeniti i dijete će već samo odlučiti s kim će se igrati.

c) Ispitujete dijete zašto mu se sviđa taj prijatelj, izgovarate svoje mišljenje, pokušavate raširiti krug djetetovih prijatelja kako bi se, možda, pojavili novi prijatelji.

d) Nemate vremena kontrolirati s kime se Vaše dijete igra.

7. Što biste napravili da Vaše dijete ima ispade u trgovini jer mu ne želite nešto kupiti?_____

8. Koliko sati dnevno Vaše dijete smije gledati televizor i koristiti se računalom?_____

9. Vaše dijete dolazi iz škole i kaže da nema ništa za zadaću iako se to prije nije događalo. Što ćete učiniti?_____

Pred Vama se nalazi upitnik uključenosti roditelja u obavljanje školskih obveza djece. Molimo Vas zaokružite uolikoj mjeri se svaka pojedina tvrdnja odnosi na Vas, pri čemu brojevi imaju sljedeća značenja: (1 – ne odnosi se na mene, 3 – niti se odnosi, niti se ne odnosi na mene 5 – u potpunosti se odnosi).

1. Svaki zadatak za školu djetetu prekontroliram.	1	3	5
2. Pomažem djetetu sa školom i kad to od mene ne traži.	1	3	5
3. Kada dođe iz škole pitam dijete što su učili taj dan i što ima za domaći rad.	1	3	5
4. Moje dijete je samostalno u obavljanju svojih školskih obaveza.	1	3	5
5. Prije svake provjere znanja učim s djetetom.	1	3	5
6. Znam sve što se događa s mojim djetetom u školi.	1	3	5
7. Kada dijete ide na izlet sa školom na kojem mogu prisustvovati roditelji, pridružim im se	1	3	5
8. Ako moje dijete treba pomoć oko nekoga predmeta, ide na instrukcije.	1	3	5
9. Puštam dijete da dobije slabu ocjenu dok sam ne nauči.	1	3	5

Najviše se kompetentnim osjećam kada pomažem djetetu oko (upišite predmet ili područje)

_____.

Najmanje kompetentan se osjećam kada pomažem djetetu iz (upišite predmet ili područje)_____.

Imate li nešto što biste željeli posebno istaknuti ili reći istraživaču?

Prilog 2. Prikaz postotaka na odgovore ispitanika u anketnom upitniku s obzirom na spol i na stupanj obrazovanja ispitanika

Tablica 11. Spol, dob i stupanj obrazovanja ispitanika

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
26-30 godina	1	2	3	2	1	0	3
31-35 godina	1	20	21	11	10	0	21
36-40 godina	4	28	32	12	18	2	32
41-45 godina	4	24	28	9	15	4	28
45 i više godina	3	13	16	9	7	0	16
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Tablica 12. Status zaposlenja ispitanika

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
nezaposlen/a	1	13	14	10	2	2	14
povremeno/sezonski	0	5	5	2	3	0	5
zaposlen/a	12	69	81	31	46	4	81
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Tablica 13. Struktura obitelji kod ispitanika

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
dvoroditeljska obitelj	12	83	95	40	49	6	95
jednoroditeljska obitelj	1	3	4	3	1	0	4
ostalo	0	1	1	0	1	0	1
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Tablica 14. Broj djece u obitelji ispitanika

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja u (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
jedno dijete	4	17	21	7	14	0	21
dvoje djece	8	46	54	22	27	5	54
troje djece	0	12	12	7	5	0	12
četvero i više djece	1	12	13	7	5	1	13
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Tablica 15. Razred koji pohađa dijete ispitanika

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
1. razred	4	12	16	10	3	3	16
2. razred	5	34	39	12	24	3	39
3. razred	1	21	22	10	12	0	22
4. razred	3	20	23	11	12	0	23
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Tablica 16. Postojanje djece u obitelji ispitanika kod kojih su liječnički utvrđene teškoće u razvoju

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
Da	0	7	7	5	2	0	7
Ne	13	80	93	38	49	6	93
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Tablica 17. Vrijeme koje ispitanicima svaki dan ostaje za aktivno bavljenje djetetom

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
1-2 sata	1	27	28	13	13	2	28
3-4 sata	6	33	39	16	22	1	39
5-6 sati	3	17	20	5	12	3	20
7 i više sati	3	10	13	9	4	0	13
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Tablica 18. Roditeljsko ponašanje u slučaju dječje svađe oko igračke

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
Pozorno slušate što Vam djeca govore i donosite prema Vašem mišljenju najpravednije rješenje.	12	44	56	23	28	5	56
Ne prihvaćate razgovor o svađi već ih šaljete van na igranje.	0	5	5	1	4	0	5
Uzimate spornu igračku od djece dok se djeca ne dogovore među sobom kako će se s njom igrati.	1	37	38	19	18	1	38
Ignorirate njihovu svađu i nastavljate sa svojim obavezama.	0	1	1	0	1	0	1
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Tablica 19. Ponašanje ispitanika u slučaju da se dijete inati i ne želi poslušati

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
Manje ćete ga pitati želi li nešto kako ne biste stalno slušali odgovor „ne”.	2	27	29	12	14	3	29
Ostavit ćete ga na miru, ako se ne želi šetati, jesti, spavati – ne mora.	0	14	14	7	7	0	14
Nagovarati ga, nuditi izbor jer mislite da će ga to smiriti.	10	32	42	15	24	3	42
Imate drugoga posla, kada bude nešto htjelo raditi, samo će doći do Vas.	1	14	15	9	6	0	15
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Tablica 20. Ponašanje roditelja u situaciji da dijete odustane od slobodne aktivnosti u kojoj je uspješno

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
Takva su razdoblja normalna kad se čovjek bavi nečim ozbiljnijim, no loše je odustati od nečeg kad je već počelo.	0	9	9	3	6	0	9
Razmišljate kako nema smisla prisiljavati dijete na bilo što. Ako želi ostaviti aktivnost, neka je ostavi. Probalo je i sada ga to više ne zanima.	2	8	10	7	2	1	10
Pokušat ćete razjasniti što je razlog zašto je odustalo, koliko je ozbiljno u tome i iz toga ćete pokušati zaključiti što dalje.	11	70	81	33	43	5	81

Niste ni znali da Vam se dijete bavi nekom aktivnošću pa nije ni bitno hoće li odustati ili ne.	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Tablica 21. Mišljenje ispitanika o tome je li važno da dijete ima dnevni raspored

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijediplomski studij	Ukupno
Važno je, iako iznimke potvrđuju pravilo, primjerice – doček Nove godine. Raspored je koristan za dijete, a i roditeljima olakšava život.	8	54	62	27	31	4	62
Uopće nije važno. Stalan trud da se dijete stavi na spavanje ili posjedne za stol zaista iscrpljuje.	0	1	1	1	0	0	1
Nekakav raspored složi se već kroz svakodnevni život i proizlazi iz djetetovih individualnih potreba, ali i poticaja koje mu obitelj svaki dan pruža.	5	32	37	15	20	2	37
Tko još ima vremena misliti o dječjem rasporedu, čak Vam je i Vaš raspored previše.	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Tablica 22. Ponašanje ispitanika u slučaju da im se ne sviđa nijedan prijatelj iz ulice s kojim se njihovo dijete druži

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslije diplomski studij	Ukupno
Odlučno zabranjujete djetetu da se druži s njim.	0	1	1,0	0	1	0	1
Ne miješate se. Na kraju, sve će se to još mnogo puta promijeniti i dijete će već samo odlučiti s kim će se igrati.	7	26	33,0	17	16	0	33
Ispitujete dijete zašto mu se sviđa taj prijatelj, izgovarate svoje mišljenje, pokušavate raširiti krug djetetovih prijatelja kako bi se, možda, pojavili novi prijatelji.	6	60	66,0	26	34	6	66
Nemate vremena kontrolirati s kime se Vaše dijete igra.	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

Tablica 23. Koliko sati dnevno dijete ispitanika smije gledati televizor i koristiti se računalom

	Spol (u %)			Stupanj obrazovanja (u %)			
	Muško	Žensko	Ukupno	Srednja škola	Viša škola ili fakultet	Poslijedi plomski studij	Ukupno
najviše 2 sata	6	49	55	23	30	2	55
više od 2 a manje od 4 sata	2	18	20	8	12	0	20
4 sata i više	2	7	9	6	0	3	9
umjereno	2	0	2	0	2	0	2
ovisno	1	11	12	5	6	1	12
puno/previše	0	2	2	1	1	0	2
Ukupno	13	87	100	43	51	6	100

Izvor: izrada autorice

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja **Stella Orlić**, kao pristupnica za stjecanje zvanja magistricice **primarnoga obrazovanja**, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 12.7. 2021.

Stella Orlić

**IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOGA/DIPLOMSKOGA RADA (PODCRTAJTE
ODGOVARAJUĆE) U DIGITALNI REPOZITORIJ FILOZOFSKOGA FAKULTETA
U SPLITU**

Student/Studentica: Stella Orlić

Naslov rada: Sudjelovanje roditelja u obrazovanju djeteta

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Vrsta rada: diplomski rad

Mentorica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje): doc.dr. sc. Anita Mandarić Vukušić

Sumentor/Sumentorica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje): /

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje): izv. prof. dr. sc. Tonča
Jukić, Sani Kunac, doc.dr. sc. Anita Mandarić Vukušić

Ovom izjavom potvrđujem da sam autorica predanoga završnoga diplomskoga rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) u otvorenom pristupu

b) dostupan studentima i djelatnicima FFST-a

c) dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6 mjeseci / 12 mjeseci / 24 mjeseca (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

U slučaju potrebe (dodatnoga) ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnomu tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 12.7.2021.

Potpis studenta/studentice: